

Regeringens proposition

2004/05:57

Lönegaranti vid företagsrekonstruktion

Prop.
2004/05:57

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 10 februari 2004

Göran Persson

Hans Karlsson
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att lönegarantilagen (1992:497) ändras. Det föreslås att statlig lönegaranti införs vid företagsrekonstruktion. Lönegaranti vid företagsrekonstruktion utformas på ett sätt som motsvarar vad som gäller vid konkurs. Syftet med förslagen är att bidra till strävandena att åstadkomma neutralitet mellan de båda förfarandena konkurs och företagsrekonstruktion.

I propositionen föreslås även vissa redaktionella ändringar i lönegarantilagen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2005.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Förslag till lag om ändring i lönegarantilagen (1992:497).....	4
3	Ärendet och dess beredning.....	12
4	Gällande rätt	13
4.1	Lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion	13
4.2	Löneskyddet.....	14
4.3	Lönegarantidirektivet m.m.....	17
4.4	EG:s statsstödsregler	17
5	Behovet av förändring	18
6	Ändringar i lönegarantilagen.....	20
6.1	Införande av lönegaranti vid företagsrekonstruktion	20
6.2	Statens regress.....	23
6.3	Lönegarantins omfattning	23
6.4	Lönegaranti vid flera insolvensförfaranden	26
6.5	Beslut om lönegaranti vid företagsrekonstruktion	28
6.6	Handläggning av lönegarantifrågor m.m.	32
6.7	Övriga frågor.....	35
7	Ränta på utbetald lönegaranti vid konkurs	36
8	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	37
9	Konsekvenser	37
9.1	Statsfinansiella konsekvenser	37
9.2	Konsekvenser för mindre företag.....	40
10	Författningskommentar	43
Bilaga 1	Sammanfattning av departementspromemorian – Lönegaranti vid företagsrekonstruktion (Ds 2003:17)	50
Bilaga 3	Promemorians lagförslag (Ds 2003:17).....	51
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanserna	58
Bilaga 5	Lagradsremissens lagförslag	59
Bilaga 6	Lagrådets yttrande	68
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 februari 2005	70

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2004/05:57

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lönegarantilagen (1992:497).

2 Förslag till lag om ändring i lönegarantilagen (1992:497)

Härigenom föreskrivs i fråga om lönegarantilagen (1992:497)

dels att 1, 4, 5, 7, 9, 10, 16–20, 22, 25, 26, 28–30, 32 och 35 §§ samt rubriken närmast före 16 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 7 a, 7 b och 20 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

För betalning av arbetstagares fordran hos en arbetsgivare som har försatts i konkurs i Sverige eller i ett annat nordiskt land *svarar staten enligt denna lag (statlig lönegaranti).*

Vad som sägs om arbetstagare gäller även en sådan anhörig till arbetstagare som har pensionsfordran hos konkursgäldenären *med anledning av arbetstagarens anställning.*

Om en fordran har överlåtits, har förvärvaren rätt till utbetalning enligt garantin (garantibelopp) endast om förvärvet har avsett mättningsarvode eller därmed jämförlig avgift eller facklig medlemsavgift.

Rätt till garantibelopp föreligger också om förvärvet har skett efter att konkursbeslutet meddelades och förvärvaren är en arbetstagarorganisation i vilken överlåtaren är medlem eller en fond i vars förvaltning organisationen deltar.

Föreslagen lydelse

1 §

Staten svarar enligt denna lag för betalning av arbetstagares fordran (statlig lönegaranti) hos en arbetsgivare som

– har försatts i konkurs i Sverige eller i ett annat nordiskt land, eller
– är föremål för företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion.

4 §

Vad som sägs om arbetstagare gäller även en sådan anhörig till arbetstagare som *med anledning av arbetstagarens anställning* har pensionsfordran hos konkursgäldenären *eller gäldenären vid företagsrekonstruktion.*

5 §

Rätt till garantibelopp föreligger också om förvärvet har skett efter att konkursbeslutet *eller beslutet om företagsrekonstruktion* meddelades och förvärvaren är en arbetstagarorganisation i vilken överlåtaren är medlem eller en fond i vars förvaltning organisationen deltar.

Betalning enligt garantin lämnas för sådan fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) och för fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.

Vid konkurs lämnas betalning enligt garantin för sådan fordran på lön eller annan ersättning och på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § förmånsrättslagen (1970:979).

Vid företagsrekonstruktion lämnas betalning enligt garantin för fordran på lön eller annan ersättning och på pension som skulle haft förmånsrätt enligt 12 eller 13 § förmånsrättslagen om arbetsgivaren i stället hade försett i konkurs.

Betalning enligt garantin lämnas också för fordran på uppsägningslön för tid efter en månad från konkursbeslutet. Betalning lämnas dock inte till sådan arbetstagare som avses i 12 § sjätte stycket förmånsrättslagen.

Fordran på uppsägningslön omfattas av garantin längst för uppsägningstid som beräknats enligt 11 § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Uppsägningslön för tid under vilken arbetstagaren inte utför arbete för annan och inte heller driver egen rörelse omfattas av garantin endast om arbetstagaren kan visa att han har anmält sig hos offentlig arbetsförmedling som arbetssökande. För uppsägningstid omfattar garantin endast lön eller ersättning som överstiger inkomst vilken arbetstagaren under den tid lönen eller ersättningen avser har haft av egen rörelse eller har förvärvat eller borde ha kunnat förvärva i en annan anställning. Vid bestämmande av i vilken utsträckning fordran på lön eller ersättning under uppsägningstid omfattas av garantin skall med samtidig inkomst i annan anställning jämföras aktivitetsstöd som lämnas

¹ Senaste lydelse 2003:544.

till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program, i den mån stödet avser samma tid som lönen eller ersättningen och arbetstagaren har blivit berättigad till stödet efter uppsägningen.

I vilken utsträckning fordran på lön eller pension får göras gällande i konkurs framgår av 5 kap. 2 § konkurslagen (1987:672).

7 a §

Betalning enligt garantin lämnas också för fordran på uppsägningslön för tid efter en månad från konkursbeslutet. Detsamma gäller vid beslut om företagsrekonstruktion, i den mån arbetstagaren under uppsägningstiden inte utfört och inte heller borde ha utfört arbete för arbetsgivarens räkning.

Fordran på uppsägningslön omfattas av garantin längst för uppsägningstid som beräknats enligt 11 § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Uppsägningslön för tid under vilken arbetstagaren inte utför arbete för annan och inte heller driver egen rörelse omfattas av garantin endast om arbetstagaren kan visa att han eller hon har anmält sig som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen. För uppsägningstid omfattar garantin endast lön eller ersättning som överstiger inkomst vilken arbetstagaren under den tid lönen eller ersättningen avser har haft av egen rörelse eller har förvärvat eller borde ha kunnat förvärva i en annan anställning. Vid bestämmande av i vilken utsträckning fordran på lön eller ersättning under uppsägningstid omfattas av garantin skall med samtidig inkomst i annan anställning jämföras aktivitetsstöd som lämnas till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program, i den

mån stödet avser samma tid som lönen eller ersättningen och arbetstagaren har blivit berättigad till stödet efter uppsägningen.

Betalning enligt garantin lämnas dock inte till sådan arbetstagare som avses i 12 § sjätte stycket förmånsrättslagen (1970:979).

7 b §

Betalning enligt garantin lämnas inte vid konkurs eller företagsrekonstruktion för sådan del av fordran på lön eller pension som enligt 5 kap. 2 § konkurslagen (1987:672) inte får göras gällande i konkurs.

9 §²

Betalning enligt garantin lämnas för varje arbetstagare med ett belopp som motsvarar högst fyra gånger det vid tiden för konkursbeslutet gällande prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. För fordran på lön eller annan ersättning gäller garantin för en sammanlagd anställningstid om högst åtta månader. Betalning för fordran som avser ersättning för särskilda kostnader lämnas framför annan fordran.

För sådan fordran som är förenad med förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) och för fordran enligt 7 a § denna lag lämnas betalning enligt garantin vid konkurs eller företagsrekonstruktion för varje arbetstagare med ett belopp som motsvarar högst fyra gånger det prisbasbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring som gäller när ett beslut om konkurs eller företagsrekonstruktion fattas.

För fordran på lön eller annan ersättning gäller garantin för en sammanlagd anställningstid om högst åtta månader.

Fordran på ersättning för särskilda kostnader betalas före annan fordran.

10 §³

Om en arbetstagare har inkomster från en annan anställning under uppsägningstiden och

Om en arbetstagare har inkomster från en annan anställning under uppsägningstiden och

² Senaste lydelse 2003:544.

³ Senaste lydelse 2000:1362.

dessas avser samma tid som *hans* fordran i konkursen, skall han upplysa förvaltaren om inkomsterna.

dessas avser samma tid som *arbetstagarens* fordran i konkursen *eller mot gäldenären vid företagsrekonstruktion*, skall han *eller hon* upplysa förvaltaren *eller rekonstruktören* om inkomsterna.

Sådan upplysning skall också lämnas om arbetstagaren får aktivitetsstöd vid deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Konkurs utan bevakning

Konkurs utan bevakning och företagsrekonstruktion

16 §

Om bevakning inte förekommer, skall förvaltaren snarast pröva och meddela beslut i frågan om en fordran i konkursen skall betalas enligt garantin.

Vid konkurs där bevakning inte förekommer och vid företagsrekonstruktion, skall förvaltaren eller rekonstruktören snarast pröva och meddela beslut i frågan om en fordran skall betalas enligt garantin.

17 §

Om förvaltaren finner att fordran skall betalas enligt garantin, skall han samma dag som beslutet meddelas till den länsstyrelse som avses i 22 § sända en underrättelse om beslutets innehåll.

Om förvaltaren eller rekonstruktören finner att fordran skall betalas enligt garantin, skall han eller hon samma dag som beslutet meddelas sända en underrättelse om beslutets innehåll till den länsstyrelse som avses i 22 §.

18 §

Om förvaltaren, sedan han har funnit att fordran skall betalas enligt garantin, får upplysningar enligt 10 § eller om han på annat sätt får kännedom om något förhållande som påverkar frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av förmånsrätt, skall han snarast ompröva sitt beslut avseende garantibelopp som ännu inte har betalats ut.

Om förvaltaren eller rekonstruktören, efter att ha fattat beslut om betalning enligt garantin, får upplysningar enligt 10 § eller på annat sätt får kännedom om något förhållande som påverkar frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av rätt till betalning enligt garantin, skall förvaltaren eller rekonstruktören snarast ompröva sitt beslut avseende garantibelopp som ännu inte har betalats ut.

Om omprövningen medför att utbetalning enligt garantin skall ske med ett annat belopp än tidigare, skall han samma dag sända en underrättelse om beslutets

Om omprövningen medför att utbetalning enligt garantin skall ske med ett annat belopp än tidigare, skall förvaltaren eller rekonstruktören samma dag sända

innehåll till länsstyrelsen.

en underrättelse om beslutets innehåll till länsstyrelsen. Prop. 2004/05:57

19 §

Kopia av beslut enligt 16 eller 18 § skall samma dag som beslutet meddelades sändas *till tillsynsmyndigheten i konkursen och arbetstagaren.*

Kopia av *ett* beslut enligt 16 eller 18 § skall samma dag som beslutet meddelades

– *vid konkurs sändas till arbetstagaren och tillsynsmyndigheten i konkursen,*

– *vid företagsrekonstruktion sändas till arbetstagaren och den tillsynsmyndighet som skulle ha utövat tillsyn om arbetsgivaren i stället försatts i konkurs.*

20 §

Förvaltaren får rätta beslut som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende.

Förvaltaren *och rekonstruktören* får rätta beslut som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende.

20 a §

Vid företagsrekonstruktion skall rekonstruktören, på begäran av den tillsynsmyndighet som skulle ha utövat tillsyn om arbetsgivaren i stället försatts i konkurs, lämna sådana uppgifter om fordringar hos gäldenären som kan ha betydelse för betalning enligt garantin.

22 §

Garantibelopp betalas av länsstyrelsen i det län dit den tingsrätt som handlägger *konkursärendet* hör. I de fall som avses i 21 § betalas garantibeloppet av länsstyrelsen i det län där arbetstagaren vistas.

Garantibelopp betalas av länsstyrelsen i det län dit den tingsrätt som handlägger *konkursärendet eller ärendet om företagsrekonstruktion* hör. I de fall som avses i 21 § betalas garantibeloppet av länsstyrelsen i det län där arbetstagaren vistas.

25 §⁴

Innan garantibelopp för fordran på uppsägningslön betalas ut skall arbetstagaren till länsstyrelsen lämna en försäkran på heder och samvete om sina anställnings- och avlöningsförhållanden under uppsägnings tiden.

Om arbetstagaren under upp-

Om arbetstagaren under upp-

⁴ Senaste lydelse 1994:636.

sägningstiden inte utför arbete för konkursgäldenären eller någon annan och inte heller driver egen rörelse, får garantibelopp för fordran på uppsägningslön betalas ut endast om arbetstagaren visar att han för den tid fordran avser har varit anmäld som arbetssökande hos *offentlig arbetsförmedling*.

sägningstiden inte utför arbete för konkursgäldenären, *gäldenären vid företagsrekonstruktion* eller någon annan och inte heller driver egen rörelse, får garantibelopp för fordran på uppsägningslön betalas ut endast om arbetstagaren visar att han *eller hon* för den tid fordran avser har varit anmäld som arbetssökande hos *den offentliga arbetsförmedlingen*.

26 §

Anser länsstyrelsen att uppgifterna som arbetstagaren har lämnat i en försäkran enligt 25 § kan påverka frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av *förmånsrätt*, skall länsstyrelsen skyndsamt sända kopia av försäkran till förvaltaren.

I sådana fall får garantibelopp för fordran på uppsägningslön inte betalas ut innan förvaltaren har omprövat sitt tidigare ställningstagande i frågan om lönegaranti eller underrättat länsstyrelsen om att uppgifterna i försäkran inte ger anledning till en ny bedömning.

Anser länsstyrelsen att uppgifterna som arbetstagaren har lämnat i en försäkran enligt 25 § kan påverka frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av *rätt till betalning enligt garantin*, skall länsstyrelsen skyndsamt sända kopia av försäkran till förvaltaren *eller rekonstruktören*.

I sådana fall får garantibelopp för fordran på uppsägningslön inte betalas ut innan förvaltaren *eller rekonstruktören* har omprövat sitt tidigare ställningstagande i frågan om lönegaranti eller underrättat länsstyrelsen om att uppgifterna i försäkran inte ger anledning till en ny bedömning.

28 §

I fråga om utbetalat garantibelopp inträder staten i arbetstagarens rätt mot konkursgäldenären. Utdelning i *konkursen* för arbetstagarens fordran som ersatts av garantin tillfaller staten intill detta belopp.

I fråga om utbetalat garantibelopp inträder staten i arbetstagarens rätt mot konkursgäldenären *eller gäldenären vid företagsrekonstruktion*.

Utdelning i *konkurs* för arbetstagarens fordran som ersatts av garantin tillfaller staten upp till detta belopp.

29 §

Om en arbetstagare är missnöjd med förvaltarens beslut enligt 16 eller 18 §, får *han* väcka talan mot staten inom tre veckor från det att han fick del av beslutet. *Statens talan förs vid tingsrätten av till-*

Om en arbetstagare är missnöjd med förvaltarens *eller rekonstruktörens* beslut enligt 16 eller 18 §, får *arbetstagaren* väcka talan mot staten inom tre veckor från det att han *eller hon* fick del av

Vid konkurs förs statens talan vid tingsrätten av tillsynsmyndigheten. Vid företagsrekonstruktion förs statens talan av den tillsynsmyndighet som skulle ha utövat tillsyn om arbetsgivaren i stället försatts i konkurs.

30 §

Om tillsynsmyndigheten finner att förvaltarens beslut är oriktigt, får myndigheten väcka talan mot arbetstagaren inom tre veckor från det att myndigheten fick del av beslutet.

Om den myndighet som avses i 29 § andra stycket finner att förvaltarens eller rekonstruktörens beslut är oriktigt, får myndigheten väcka talan mot arbetstagaren inom tre veckor från det att myndigheten fick del av beslutet.

32 §

Talan enligt 29 eller 30 § skall väckas vid den tingsrätt som handlägger konkursärendet.

Talan enligt 29 eller 30 § skall väckas vid den tingsrätt som handlägger konkursärendet *eller ärendet om företagsrekonstruktion.*

En arbetstagare, som är missnöjd med tillsynsmyndighetens beslut enligt 21 §, får inom den tid som anges i 29 § väcka talan mot staten vid den tingsrätt där arbetstagaren skall svara i tvistemål i allmänhet.

35 §

Om betalning enligt garantin har skett och konkursbeslutet därefter upphävs genom ett beslut som vinner laga kraft, skall den som tagit emot betalningen betala tillbaka beloppet.

Om betalning enligt garantin har skett och konkursbeslutet *eller beslutet om företagsrekonstruktion* därefter upphävs genom ett beslut som vinner laga kraft, skall den som tagit emot betalningen betala tillbaka beloppet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2005.

2. De nya bestämmelserna om lönegaranti vid företagsrekonstruktion skall tillämpas om beslutet om företagsrekonstruktion fattas på grund av en ansökan om företagsrekonstruktion som inkommit till tingsrätten den 1 juni 2005 eller senare.

3 Ärendet och dess beredning

En parlamentarisk kommitté tillsattes år 1995 för att utreda frågor som rör förmånsrättslagen (1970:979). Kommittén antog namnet Förmånsrättskommittén och avlämnade år 1999 sitt huvudbetänkande *Nya förmånsrättsregler* (SOU 1999:1). Där föreslogs bl.a. förändringar av lönegarantireglerna. Enligt kommittén var de regler som då gällde konkursdrivande och det fanns, för att komma till rätta med detta, starka skäl att i allt väsentligt likställa löneskyddet vid företagsrekonstruktion med vad som gäller vid konkurs. Under arbetet i Regeringskansliet med en proposition om nya förmånsrättsregler tillkännagav riksdagen hösten 2002 att regeringen borde återkomma till riksdagen med ett lagförslag i enlighet med vad Förmånsrättskommittén föreslagit (bet. 2001/02:LU26, rskr. 2001/02:303). Enligt riksdagens mening borde regeringens förslag innefatta även ett förslag om lönegaranti vid företagsrekonstruktion, om detta inte står i konflikt med EG-rätten.

I propositionen *Nya förmånsrättsregler* (prop. 2002/03:49), som lades fram i februari 2003, lämnade regeringen förslag på förändringar av förmånsrättsordningen. Ett av syftena med reformen var att underlätta för företag att genomföra företagsrekonstruktion i stället för att försättas i konkurs. Regeringen föreslog även vissa ändringar i lönegarantilagen (1992:497). I propositionen gjorde emellertid regeringen bedömningen att det saknades förutsättningar att enbart på grundval av kommitténs betänkande lägga fram ett förslag om lönegaranti vid företagsrekonstruktion. Regeringen delade kommitténs uppfattning att lönegaranti bör utgå även vid företagsrekonstruktion men ansåg att det var tveksamt om kommitténs förslag, som det utformats, överensstämde med dels EG:s bestämmelser om statligt stöd till näringslivet, dels bestämmelserna i det s.k. lönegarantidirektivet, dvs. rådets direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens.⁵ Regeringen uttalade att dessa frågor krävde ytterligare överväganden och att den avsåg att inhämta det underlag och utföra de analyser som krävdes och återkomma i denna del. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (2002/03:LU17, rskr. 2002/03:222). Övriga ändringar i förmånsrättslagen och lönegarantilagen trädde i kraft den 1 januari 2004.

Inom Justitiedepartementet har det upprättats en departementspromemoria, *Lönegaranti vid företagsrekonstruktion* (Ds 2003:17). I departementspromemorian föreslås ändringar i lönegarantilagen som innebär att statlig lönegaranti införs vid företagsrekonstruktion. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*.

Departementspromemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Näringsdepartementet (dnr N2003/7011/ARM).

⁵ EGT L 283, 28.10.1980, s. 23 (Celex 31980L0987).

Regeringen beslutade den 17 juni 2004 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*.

Regeringen har i huvudsak följt Lagrådets förslag. De synpunkter Lagrådet lämnat behandlas i avsnitten 6.1, 6.3 och 6.7 samt i författningskommentaren.

I propositionen har också vissa redaktionella ändringar gjorts.

4 Gällande rätt

4.1 Lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion

Enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, FrekL, kan en näringsidkare som har betalningssvårigheter få till stånd en företagsrekonstruktion (1 kap. 1 §). Lagen är inte tillämplig på bankaktiebolag, sparbank, medlemsbank, kreditmarknadsföretag, understödsförening, försäkringsbolag, värdepappersbolag, clearingorganisation eller central värdepappersförvarare. Lagen kan inte heller tillämpas på sådana gäldenärer i vars verksamhet staten, en kommun, ett landsting, ett kommunalförbund, en församling eller en kyrklig samfällighet har ett bestämmande inflytande (1 kap. 2 §).

En förutsättning för företagsrekonstruktion är att gäldenärens betalningssvårigheter är sådana att det kan antas att gäldenären inte kan betala sina förfallna skulder eller att sådan oförmåga inträder inom kort. Det skall finnas skälig anledning att anta att syftet med företagsrekonstruktionen kan uppnås för att tingsrätten skall besluta om företagsrekonstruktion (2 kap. 6 §).

En ansökan om företagsrekonstruktion görs vid tingsrätten av gäldenären eller av en borgenär (2 kap. 1 §). Om en ansökan bifalls skall domstolen samtidigt utse en rekonstruktör (2 kap. 10 §). Rekonstruktörens övergripande uppgift är att undersöka företagets ekonomiska ställning, klarlägga möjligheterna till fortsatt verksamhet samt bedöma om en rekonstruktion av verksamheten är möjlig (1 kap. 2 §). Rekonstruktören skall vidare i samråd med gäldenären upprätta en rekonstruktionsplan (2 kap. 12 §). Gäldenären måste lämna rekonstruktören alla upplysningar om sina ekonomiska förhållanden som är av betydelse för rekonstruktionen av verksamheten (2 kap. 14 §). Gäldenären måste även inhämta rekonstruktörens samtycke i vissa fall. Gäldenären får t.ex. inte utan vidare betala skulder som uppkommit före ett beslut om företagsrekonstruktion och inte heller ställa säkerhet för sådana skulder. Gäldenären får inte heller åta sig nya förpliktelser eller överlåta, pantsätta eller upplåta annan rätt till egendom som är av väsentlig betydelse för gäldenärens verksamhet. I dessa fall måste således rekonstruktörens samtycke inhämtas (2 kap. 15 §).

Tingsrätten kan på begäran av gäldenären besluta om förhandling om offentligt ackord (3 kap. 1 §). Ett offentligt ackord får inte omfatta vilka fordringar som helst. Vid ackordsförhandlingar deltar endast borgenärer vars fordringar uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion. En borgenär som kan få täckning för sin fordran genom kvittning eller vars fordran är förenad med förmånsrätt deltar inte heller i förhandlingen (3 kap. 3 §).

Det är domstolen som fattar beslut om att företagsrekonstruktionen skall upphöra. Företagsrekonstruktionen skall upphöra när sådana åtgärder vidtagits att syftet med företagsrekonstruktionen kan anses uppnått. Den skall också upphöra om gäldenären begär det och beslut om ackordsförhandling inte meddelats eller om gäldenären utan laga förfall uteblir från borgenärssammanträde. Vidare skall företagsrekonstruktionen upphöra om rekonstruktören eller en borgenär begär det och syftet med företagsrekonstruktionen inte kan antas bli uppnått. Därutöver skall företagsrekonstruktionen upphöra även i annat fall om det finns särskilda skäl. Rekonstruktionen upphör också om gäldenären under förfarandet försätts i konkurs (4 kap. 7 §).

Gäldenären kan begära att en borgenärs konkursansökan som lämnas in till domstol under en pågående företagsrekonstruktion skall förklaras vilande (2 kap. 19 § FrekL och 2 kap. 10 a § konkurslagen [1987:672]). I princip styr alltså gäldenären över om konkurs skall inträda redan under pågående rekonstruktionsförfarande, utom i de fall då domstolen bedömer ett rekonstruktionsförfarande som utsiktslöst.

En företagsrekonstruktion får inte pågå hur länge som helst. Som huvudregel pågår en företagsrekonstruktion under tre månader. Om det finns särskilda skäl, kan rätten efter begäran av gäldenären förlänga tiden med ytterligare tre månader. Om det finns synnerliga skäl, kan rätten därefter medge förlängning med högst tre månader i taget. Rekonstruktionen får inte pågå under längre tid än sammanlagt ett år, om inte ackordsförhandling har beslutats (4 kap. 8 §).

Ett beslut om företagsrekonstruktion och om ackordsförhandling eller om att en företagsrekonstruktion skall upphöra tillämpas omedelbart, om inte annat bestämts av rätten. Detsamma gäller beslut att utse eller entlediga en rekonstruktör (4 kap. 10 §).

Ett beslut om företagsrekonstruktion kan överklagas. Beslut som fattas under en företagsrekonstruktion kan som huvudregel överklagas för sig (4 kap. 11 §).

4.2 Löneskyddet

Löneförmånsrätt

Om en arbetsgivare inte rätteligen kan betala sina skulder vart efter de förfaller och denna oförmåga inte är tillfällig anses arbetsgivaren vara på obestånd. En arbetsgivare som är på obestånd skall efter egen eller borgenärs ansökan försättas i konkurs (1 kap. 2 § konkurslagen). Efter tingsrättens beslut om konkurs påbörjas arbetet med att avveckla verksamheten. Tillgångar skall fördelas mellan olika fordringsägare och

genom konkursbeslutet aktualiseras bestämmelserna i förmånsrättslagen (1970:979) som reglerar företrädesordningen mellan olika fordringar. Den 1 januari 2004 trädde ändringar i förmånsrättslagen i kraft vilka bl.a. rör löneförmånsrätten (prop. 2002/03:49, bet. 2002/03:LU17, rskr. 2002/03:22).

Löneförmånsrätten regleras i 12 och 13 §§ förmånsrättslagen. Förmånsrätten omfattar fordran på lön eller någon annan ersättning på grund av anställning. Det kan vara frågan om tidlön, uppsägningslön, övertidsersättning, semesterlön och semesterersättning, provision, ackordslön, traktamente m.m. Lönebegreppet är således vidsträckt. Ett grundläggande krav är att lönefordringar som skall göras gällande i konkursen måste vara skäliga (5 kap. 2 § första stycket konkurslagen). Förmånsrätten är begränsad både i tid och till belopp. Förmånsrätten omfattar, som huvudregel, lönefordringar vilka har intjänats tre månader före det att konkursansökningen kom in till rätten och en månad efter konkursbeslutet. I de fall en lönefordran skall bestämmas enligt särskild beräkningsgrund är fordringen förmånsberättigad om den förfallit till betalning inom tre månader innan konkursansökningen gjordes till tingsrätten. Härutöver finns ytterligare undantag från att lönefordringar skall vara intjänade tre månader före det att konkursansökningen kom in till rätten, t.ex. om arbetstagaren inte har kunnat nå arbetsgivaren med en uppmaning enligt 2 kap. 9 § konkurslagen då i stället den längre tid som bedöms skälig gäller, eller när lönefordringarna före en konkurs varit föremål för tvist.

Fordran på uppsägningslön omfattas av förmånsrätt, dock längst för uppsägningstid som följer av 11 § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Uppsägningslön för tid under vilken arbetstagaren inte utför arbete för konkursgäldenären eller någon annan och inte heller driver egen rörelse omfattas av förmånsrätt endast om arbetstagaren kan visa att han har anmält sig hos offentlig arbetsförmedling som arbetssökande. Under uppsägningstid omfattar förmånsrätten endast lön eller ersättning som överstiger den inkomst som arbetstagaren, under den tid lönen eller ersättningen avser, har haft av egen rörelse eller har förvärvat eller borde ha kunnat förvärva i en annan anställning. Med uppsägningslön skall jämföras aktivitetsstöd som lämnas till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program, i den mån stödet avser samma tid som lönen eller ersättningen och arbetstagaren har blivit berättigad till stödet efter uppsägningen.

Den 1 januari 2004 infördes en övre beloppsgräns för förmånsrätt som avser lön eller annan ersättning på grund av anställningen. Förmånsrätten kan omfatta motsvarande högst tio gånger det prisbasbelopp som gäller vid konkursbeslutet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, för närvarande 393 000 kr (12 a § förmånsrättslagen).

En arbetstagare saknar förmånsrätt för sin lönefordran om han själv eller tillsammans med en nära anhörig äger en väsentlig andel av företaget och har ett betydande inflytande över dess verksamhet (12 § sjätte stycket förmånsrättslagen).

En förutsättning för att arbetstagarens förmånsrätt skall vara värd något i en konkurs och att han eller hon skall få betalt för sina lönefordringar är att det finns tillräckligt med behållning i konkursboet. Andra förmånsrätter har högre prioritet än löneförmånsrätten vilket kan leda till att det saknas tillgångar som räcker till betalning av utestående lönefordringar. Löneförmånsrätten har därför kombinerats med ett garantisystem enligt lönegarantilagen (1992:497). Genom lönegarantin har staten förbundit sig att ersätta vissa av arbetstagarens fordringar vid arbetsgivarens konkurs. Staten övertar arbetstagarens lönefordran med den förmånsrätt som arbetstagaren har i konkursen (28 §). Arbetstagaren har alltså rätt att få viss ersättning för lönefordringar vid arbetsgivarens konkurs, även om det inte finns tillräckligt med tillgångar hos konkursgäldenären som kan tas i anspråk för betalning av hans eller hennes lönefordringar. I den mån det finns medel som räcker till betalning av lönefordringar innebär lönegarantin ett snabbare sätt för arbetstagaren att få sin fordran betald. För utbetald lönegaranti har staten rätt att göra gällande fordringen i konkursen med detta belopp. Även lönegarantilagen har nyligen ändrats. Ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2004 (prop. 2002/03:49, bet. 2002/03:LU17, rskr. 2002/03:22).

Lönegaranti utgår för arbetstagarens fordran på lön eller annan ersättning. Till att börja med utgår betalning för fordringar vilka är förenade med förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen. Det innebär att lönegarantin, som huvudregel, omfattar fordringar som har intjänats tre månader före det att konkursansökningen kom in till tingsrätten och en månad efter konkursbeslutet (7 § första stycket). För tiden därefter föreligger ingen förmånsrätt. Lönegaranti lämnas dock för uppsägningslön även för tid efter en månad från konkursbeslutet (7 § andra stycket). Lönegaranti utgår för uppsägningslön under förutsättning att arbetstagaren inte längre utför arbete åt konkursgäldenären eller konkursboet samt att arbetstagaren står till arbetsmarknadens förfogande genom att vara inskriven vid den offentliga arbetsförmedlingen. Om arbetstagaren uppbär lön från annat håll eller skulle kunna uppbära sådan lön så skall detta beaktas vid bestämmandet av lönegarantiersättningen (7 § tredje stycket). Om arbetstagaren emellertid fortsätter att utföra arbete en månad efter beslutet om konkurs genom att konkursboet inträder i anställningsavtalet eller nyttjar arbetskraften under arbetstagarens uppsägningstid skall lön för detta arbete betalas av konkursboet (5 kap. 18 § konkurslagen). Lönegaranti utgår alltså inte.

Liksom förmånsrätten är lönegarantin begränsad i både tid och belopp. Lönegaranti kan utgå för en sammanlagd tid om högst åtta månader och varje arbetstagare kan erhålla ett sammanlagt belopp om högst fyra prisbasbelopp, dvs. för närvarande 157 200 kr (9 §). För semesterlön, semesterersättning och pension finns särskilda bestämmelser om lönegarantins omfattning.

Rådets direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens behandlar arbetstagares rätt till lönegaranti. Lönegarantidirektivet är tillämpligt på arbetstagares fordringar på grund av anställningsavtal eller anställningsförhållanden gentemot arbetsgivare som är att anse som insolventa (artikel 1). Av direktivet framgår att en arbetsgivare skall anses som insolvent när en ansökan inlämnats om att, i enlighet med nationell rätt, inleda ett förfarande som innebär att arbetsgivarens tillgångar tas i anspråk för att kollektivt tillgodose borgenärernas fordringar och som gör det möjligt att ta hänsyn till arbetstagarnas fordringar på grund av anställningsavtalet eller anställningsförhållandena. Alternativt kan utgångspunkten vara när behörig myndighet fattat beslut om att inleda förfarandet (artikel 2). Direktivet är ett s.k. minimidirektiv vilket innebär att det inte påverkar medlemsstaternas rätt att tillämpa eller utfärda lagar eller andra författningar som är mer gynnsamma för arbetstagarna (artikel 9).

Direktivet har ändrats genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/74/EG av den 23 september 2002 om ändring i rådets direktiv 80/987/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens.⁶ I ändringsdirektivet föreskrivs i ingressen bl.a. att medlemsstaterna för att säkerställa ett rättvist skydd för arbetstagarna bör anpassa definitionen av insolvens till utvecklingen av lagstiftningen i medlemsstaterna och med begreppet avse även andra insolvensförfaranden än förfaranden som syftar till att bolagets tillgångar likvideras. I syfte att fastställa garantiinstitutionernas betalningsskyldighet bör medlemsstaterna i detta sammanhang ha möjlighet att föreskriva att en insolvenssituation som leder till flera insolvensförfaranden skall hanteras som om det gällde ett enda insolvensförfarande (punkt 5). I ändringsdirektivet har definitionen av begreppet insolvens blivit bearbetad. Där framgår att en arbetsgivare anses vara insolvent när en ansökan har inlämnats om att inleda ett kollektivt förfarande eller behörig myndighet fattat beslut om att inleda förfarandet vilken grundas på arbetsgivarens insolvens i enlighet med nationell rätt och som innebär att arbetsgivarens tillgångar helt eller delvis tas i anspråk och att en förvaltare eller en person som utövar en liknande funktion utses (artikel 2). Ändringsdirektivet skall vara genomfört senast den 8 oktober 2005.

4.4 EG:s statsstödsregler

I artikel 87 (1) i EG-fördraget föreskrivs ett generellt förbud mot statligt stöd till näringsidkare. Förbudet mot statligt stöd gäller oavsett vilken form stödet antar, om stödet snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen och detta påverkar handeln mellan medlemsstaterna. Statsstöd kan dock under vissa förutsättningar tillåtas efter granskning av kommissio-

⁶ EGT L 270, 8.10.2002, s. 10 (Celex 32002L0074).

nen. Granskningen kan avse antingen en generell ordning eller stöd-åtgärder i enskilda fall.

Kommissionen har utfärdat riktlinjer för tillämpningen av statsstödsreglerna. Enligt de tidigare riktlinjerna för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter⁷ ansågs en social skyddslagstiftning som riktar sig till arbetstagare över huvud taget inte falla in under bestämmelserna i artikel 87 (1) under förutsättning att det var fråga om generella, ickeselektiva och ickediskriminerande regler.

I de sedermera reviderade riktlinjerna⁸ behandlas mer detaljerat frågan om stöd som är avsett att täcka sådana sociala kostnader som en omstrukturering av ett företag medför. Av riktlinjerna framgår att det är tillåtet med allmänna socialförsäkringssystem och allmänna ordningar för social trygghet enligt vilka vissa ersättningar betalas direkt till den friställda personalen utan inblandning av företaget. Detta anses således inte utgöra statligt stöd.

I det s.k. Tubacexmålet prövades förhållandet mellan lönegaranti-direktivet och statsstödsreglerna.⁹ Kommissionen uttalade att den spanska lönegarantiinstitutionen Fogasa hade en allmän och objektiv skyldighet grundad på lönegarantidirektivet att betala ut arbetstagares löner och överta deras fordringar på arbetsgivaren. Detta ingripande utgjorde enligt kommissionen inte något statligt stöd eftersom det inte uteslutande avsåg en särskild kategori av företag. Vad som däremot ifrågasattes i målet var villkoren för arbetsgivarens återbetalning till Fogasa. Domstolen konstaterade att den ränta som belöpte på de aktuella fordringarna var lägre än de marknadsmässiga räntesatserna och att återbetalningsvillkoren således var förmånligare än vad de skulle ha varit i förhållande till en privat borgenär. Just räntevillkoren ansågs därför vara oförenliga med artikel 92 (nuvarande artikel 87) i EG-fördraget.

5 Behovet av förändring

En näringsidkare som får ekonomiska problem och blir insolvent kan försättas i konkurs. Konkurs utesluter dock inte att verksamheten drivs vidare utan det är vanligt att verksamheten rekonstrueras inom ramen för konkursen genom att tillgångarna hålls samman hos en och samma köpare. En konkurs kan givetvis också leda till att verksamheten av-

⁷ Meddelande från kommissionen – Gemensamma riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter (EGT C 368, 23.12.1994, s. 12, Celex 31994Y1223/02).

⁸ Gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter (EGT C 288, 9.10.1999, s. 2, Celex 31999Y1009/01).

⁹ Mål C-342/96, Spanien/kommissionen, dom den 29 april 1999. EGT Rättsfallssamling 1999 s. I-02459 (Celex 61996J0342).

vecklas. Om ett företag har betalningssvårigheter kan det dock finnas anledning att överväga en ackordslösning. Borgenärerna kan frivilligt gå med på att göra eftergifter så att gäldenären kan fortsätta sin verksamhet. Vid offentligt ackord enligt lagen om företagsrekonstruktion kan eftergifter för borgenärerna även beslutas tvångsvis efter beslut av en kvalificerad majoritet av de oprioriterade borgenärerna. Förmånsberättigade borgenärer står utanför ackordsförhandlingen och påverkas inte av ackordsbeslutet.

Valet mellan frivilliga underhandsuppgörelser, rekonstruktion enligt lagen om företagsrekonstruktion och indirekt rekonstruktion av verksamheten genom konkurs är dock beroende av flera olika faktorer. Orsaken till betalningssvårigheten och ägarnas benägenhet att förändra verksamheten spelar in. Ibland beror ett företags betalningssvårigheter på övergående problem, t.ex. en konjunkturnedgång. De ekonomiska svårigheterna kan också bero på att gäldenären har överskattat lönsamheten och tagit på sig en för stor skuldbörda eller på att verksamheten har bedrivits irrationellt. Om affärsidén är bärande och ägarna beredda till rationella beslut, är det oftast bäst att rörelsen inte avvecklas. Beror däremot ett företags insolvens på att affärsidén inte håller, är det naturligt att rörelsen avvecklas och att tillgångarna överförs till andra. I det fallet är konkurs med utförsäljning som regel det bästa. Det som från borgenärssynpunkt främst talar för att en rekonstruktion av en livskraftig verksamhet sker med bibehållen juridisk person är att gäldenären då kan behålla förmanliga avtal, t.ex. agentur- och licensavtal, vilka ju inte utan motpartens samtycke kan överlåtas på en ny part. När sådana avtal är de väsentligaste rörelsetillgångarna, finns det således normalt anledning att undvika konkurs. Värdeförlusten brukar också allmänt sett bli högre vid konkurs än vid rekonstruktion enligt lagen om företagsrekonstruktion. Det finns ofta en risk för att tillgångarna säljs till underpris i samband med en konkurs. Dessutom är ett konkursförfarande vanligen mer omständligt och tar längre tid än ett rekonstruktionsförfarande utom konkurs. Tillgångarna måste säljas och likviden fördelas bland borgenärerna genom ett särskilt utdelningsförfarande.

Utformningen av lagstiftningen om förmånsrätt, lönegaranti och behandlingen av gäldenärens avtal i insolvensförfaranden påverkar i hög grad gäldenärens och borgenärens val av åtgärd när ett företag har betalningssvårigheter. Det finns en påtaglig risk för att konkurs väljs framför företagsrekonstruktion när ett företag skall rekonstrueras bl.a. av den anledningen att en rekonstruktion genom konkurs i viss mån hittills kunnat finansieras med lönegarantimedel. Detta leder många gånger till att saneringen av verksamheter inleds för sent. Det är således betydelsefullt att lagstiftningen är effektiv och välbalanserad så att frågan om insolvenshantering inte väcks för sent utan valet lättare kan grundas på en bedömning av lönsamhet och framtidsutsikter och inte på ovidkommande hänsyn som kan snedvrider ställningstagandet.

Ett övergripande syfte med förändringarna av förmånsrätten vid konkurs, vilka trädde i kraft den 1 januari 2004, är att förbättra förutsättningarna för rekonstruktion av företag (prop. 2002/03:49). Tidigare förmånsrättsregler ansågs nämligen bidra till att företagsrekonstruktioner påbörjades för sent. I propositionen uttryckte regeringen vikten av att sträva efter neutralitet mellan insolvensförfarandena konkurs och före-

tagsrekonstruktion. En lyckad företagsrekonstruktion kan ofta innebära att arbetstillfällena räddas och att byte av arbetsgivare undviks vilket får till följd att anställningsavtalen, till skillnad mot vad som gäller vid konkurs, alltså har fortsatt giltighet vilket i de flesta fall torde vara till fördel för den som är anställd. Vid konkurs kommer arbetstagaren att bli uppsagd med den följd att han eller hon blir utan arbete eftersom arbetsgivarens verksamhet kommer att avvecklas. I de fall en verksamhet övergår till en annan arbetsgivare i samband med konkurs följer av 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd att rättigheter och skyldigheter som följer av ett anställningsavtal inte övergår till en ny arbetsgivare.

Om en verksamhet som har tillfälliga problem bedöms vara livskraftig är det viktigt att ett rekonstruktionsförsök inte inleds för sent. Ett sent agerande leder ofta till värdeförstöring och att arbetstillfällena går om intet. Det är således viktigt att förutsättningarna för att en utsatt verksamhet skall genomgå företagsrekonstruktion i stället för konkurs framstår som bättre när en verksamhet bedöms kunna ha framgång med en rekonstruktion. Det finns en risk för att de effekter som förväntats av ändringarna i förmånsrättslagen, vilka trädde i kraft vid årsskiftet 2003/2004, uteblir om inte lönegarantireglerna ändras. Regeringen anser att skillnaderna mellan de två förfarandena konkurs och företagsrekonstruktion bör minskas ytterligare. Regleringen av de skillnader som i dag föreligger mellan en företagsrekonstruktion och en konkurs när det gäller löneskyddet behöver därför ändras.

6 Ändringar i lönegarantilagen

6.1 Införande av lönegaranti vid företagsrekonstruktion

Regeringens förslag: Statlig lönegaranti för betalning av arbetstagares fordran införs även för det fall arbetsgivaren är föremål för företagsrekonstruktion.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan invändningar. *Landsorganisationen i Sverige (LO)* tillstyrker förslaget som en provisorisk lösning i avvaktan på en förändrad insolvenshantering. Även *Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)* tillstyrker förslaget under rådande förhållanden och ser lönegaranti vid företagsrekonstruktion som ett provisorium i avvaktan på en mer genomgripande reform som rör ett samlat insolvensförfarande.

Lönegaranti även vid företagsrekonstruktion

Som regeringen redan anfört (avsnitt 5) finns det anledning att ytterligare öka neutraliteten mellan insolvensförfarandena konkurs och företagsrekonstruktion. Ett steg i den riktningen är att införa lönegaranti även vid företagsrekonstruktion. *LO* och *TCO* har anfört principiellt kritiska synpunkter på att lönegaranti skall kunna utgå även vid företagsrekonstruktion. De anser emellertid att förslaget kan genomföras som en övergångslösning under förutsättning att gällande insolvensregler ses över i syfte att införa ett samlat insolvensförfarande. Regeringen vill med anledning av detta framhålla följande. En utökad rätt till lönegaranti förväntas bidra till att underlätta för företag att genomföra företagsrekonstruktioner i stället för att behöva försättas i konkurs. Lönegaranti vid företagsrekonstruktion skulle också utgöra en av flera förändringar, däribland redan beslutade förändringar av förmånsrättsordningen, som tillsammans kan förväntas leda till att färre konkurser inträffar. Genom att färre verksamheter avvecklas borde möjligheten öka för att fler arbetstillfällen kan räddas. För att uppnå den helhet som är syftet med reformeringen av förmånsrättsordningen är det som regeringen konstaterat nödvändigt att förutsättningarna för företagsrekonstruktion underlättas. Genom en ökad neutralitet mellan konkurs och företagsrekonstruktion kan valet av förfarande ske snarare efter vad som är mest lämpligt i varje enskilt fall med hänsyn till det aktuella företags struktur, den bransch det är verksamt i och det enskilda företags art av svårigheter, än att valet påverkas av ovidkommande hänsyn som t.ex. förekomsten av lönegaranti.

Regeringen avser att tillsätta en utredning som bl.a. skall få i uppdrag att utreda möjligheterna att sammanföra konkurs och företagsrekonstruktion till ett samlat insolvensförfarande. I sammanhanget kan nämnas att *Lagrådet* i sitt yttrande anfört att ett flertal paragrafer i lönegarantilagen är tvetydiga eller i vart fall svårförståeliga. *Lagrådet* har i anslutning till detta påpekande beklagat att lagen inte gjorts till föremål för en mer genomgripande omarbetning. Regeringen, som tar fasta på *Lagrådets* påpekande, skall överväga formerna för det fortsatta arbetet.

Svenskt Näringsliv har påpekat att rekonstruktion av en verksamhet inte är ett självändamål i sig utan att företagsklimatet måste vara sådant att det tillåter misslyckanden i form av konkurser. Regeringen instämmer i detta men anser samtidigt att konkursförfarandet främst bör vara aktuellt för verksamheter som inte längre bedöms vara livskraftiga på marknaden och där en avveckling av verksamheten framstår som lämpligast. Utgångspunkten bör därför vara att verksamheter som fått tillfälliga ekonomiska svårigheter och som bedöms kunna vara livskraftiga, i större utsträckning än vad som sker i dag, skall rekonstrueras genom företagsrekonstruktion och inte genom konkurs. En skillnad mellan de båda förfarandena är att det i dag inte kan utgå lönegaranti vid företagsrekonstruktion. Ett införande av lönegaranti vid företagsrekonstruktion skulle som tidigare nämnts kunna bidra till att förbättra utsikterna för rekonstruktion utan konkurs.

En förändring av löneskyddet får inte stå i strid med EG:s statsstödsregler. Av kommissionens tidigare nämnda riktlinjer för tillämpningen av statsstödsreglerna (se avsnitt 4.4) framgår att vissa ersättningar som utbetalas av staten inte anses utgöra statligt stöd enligt 87 (1) EG-fördraget. Förutom avgångsvederlag och förtidspensioner till anställda, medger medlemsstaternas allmänna ordningar för social trygghet ofta att staten går in och täcker de ersättningar som företaget åtagit sig att betala den friställda personalen och som går utöver dess rättsliga eller avtalsmässiga skyldigheter. När sådana ordningar tillämpas generellt och utan branschvisa begränsningar på samtliga de arbetstagare i företag under omstrukturering som uppfyller på förhand fastställda villkor och ersättningen beviljas automatiskt, anses detta inte utgöra statligt stöd enligt artikel 87 (1). Däremot kan ordningar för social trygghet utgöra stöd om de ger utrymme för en skönmässig tillämpning eller på annat sätt är selektiva genom att exempelvis främja omstruktureringar endast inom vissa branscher.¹⁰

Det förslag som Förmånsrättskommittén presenterade i sitt huvudbetänkande (SOU 1999:1) kritiserades för att det kunde komma att jämföras med ett statligt lån och ha karaktären av ett statligt stöd. Kommitténs förslag byggde på att rekonstruktören skulle välja om lönegarantin skulle betalas ut. Lönegarantin föreslogs inte utformas som en rättighet för arbetstagaren. Därefter skulle arbetsgivaren återbetala de belopp som staten utgett i lönegarantiersättning. Regeringen anser att ett löneskydd vid företagsrekonstruktion i stället bör utgå från en entydig rätt för arbetstagaren och att reglerna om lönegaranti skall tillämpas generellt enligt på förhand fastställda villkor. Enligt ovan nämnda riktlinjer faller ett sådant regelverk inte in under bestämmelserna i artikel 87 (1) i EG-fördraget och strider därför inte mot EG:s statsstödsregler.

Regeringen anser således att en förutsättning för att lönegaranti skall kunna införas vid företagsrekonstruktion är att garantin utformas som ett socialt skydd, precis som vid konkurs. Det är arbetstagaren som skall ha rätt till lönegaranti, inte arbetsgivaren i vars verksamhet arbetstagaren arbetar. Lönegaranti bör alltså bara komma i fråga genom att staten garanterar arbetstagarens lön när sådan inte betalas ut. För en arbetstagare är det ofta svårt att i förväg anpassa sig till en arbetsgivare som får ekonomiska problem. Det finns därför fog för att av sociala skäl utöka statens ansvar för viss utebliven lön vid företagsrekonstruktion. Regeringen anser att en arbetstagare som har en fordran på lön eller annan liknande ersättning skall ha rätt att, under vissa förutsättningar, erhålla betalning ur lönegarantin vid en företagsrekonstruktion om betalning inte erhålls från arbetsgivaren. Vid en företagsrekonstruktion kan förvisso gäldenären eller rekonstruktören i och för sig indirekt styra över tillgängligheten till lönegarantin genom avvägningar om att betala lönen eller inte. En sådan bedömning är dock beroende av flera faktorer där betalning av lönefordringar är en faktor vilken måste beaktas i arbetet med att rekonstruera en verksamhet. Det väsentliga är att för det fall lön

¹⁰ Artikel 3.2.7 punkt 58 Gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter (EGT C 288, 9.10.1999, s. 2, Celex 31999Y1009/01).

uteblivit och beslut om företagsrekonstruktion har fattas så skall lönegaranti kunna utgå. Regeringen delar *Sveriges Akademikers Central-organisations (SACO)* bedömning att en sådan utformning av lönegaranti vid företagsrekonstruktion i jämförelse med vad Förmånsrättskommittén tidigare föreslagit står bättre i samklang med EG-rätten och lönegarantins karaktär som ett skydd och en rättighet för den enskilde arbetstagaren. Regeringen föreslår därför att statlig lönegaranti skall kunna utgå till arbetstagaren för dennes obetalda lönefordringar vid en företagsrekonstruktion på i huvudsak samma sätt som vid en konkurs.

Sammanfattningsvis föreslås alltså att lönegaranti skall kunna utgå för betalning av arbetstagares fordran hos en arbetsgivare som är föremål för företagsrekonstruktion enligt lagen om företagsrekonstruktion. Det sociala skydd lönegarantin utgör för arbetstagare vid konkurs utsträcks till att omfatta även lönefordringar vid företagsrekonstruktion.

6.2 Statens regress

Regeringens förslag: Vid lönegarantiutbetalning inträder staten i arbetstagarens rätt mot gäldenären vid företagsrekonstruktion.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändningar.

Skälen för regeringens förslag: Det framstår för regeringen som självklart att i fråga om utbetalt garantibelopp skall staten på samma sätt som vid konkurs inträda i arbetstagarens rätt mot arbetsgivaren. När staten inträder i fordringsförhållandet är fordran redan förfallen till betalning, utom vad avser uppsägningslöner som belöper på tiden efter lönegarantibeslutet. Som insolvensinstitutet företagsrekonstruktion är reglerat kan som huvudregel exekutiva åtgärder inte ske under det pågående förfarandet. Av 2 kap. 17 § lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, FrekL., framgår nämligen att som huvudregel får under den tid som rekonstruktionen pågår inte utmätning eller annan verkställighet enligt utsökningsbalken äga rum mot gäldenären. Staten måste precis som andra borgenärer göra gällande sin fordran under rekonstruktionen och först därefter vidta eventuella indrivningsåtgärder. Om statens regressfordran inte betalas av gäldenären vid en företagsrekonstruktion kan detta leda till att staten efter att företagsrekonstruktionen avslutats har en fordran som kan ligga till grund för en ansökan om konkurs.

Förslaget att staten inträder i arbetstagarens rätt mot gäldenären vid företagsrekonstruktion vid lönegarantiutbetalning föranleder en ändring i 28 § lönegarantilagen.

6.3 Lönegarantins omfattning

Regeringens förslag: Betalning enligt garantin lämnas vid företagsrekonstruktion för fordran på lön eller annan ersättning och pension som skulle berättiga till garantibelopp om arbetsgivaren hade försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan invändningar.

Skälen för regeringens förslag

Lönegarantins omfattning

Utgångspunkten bör enligt promemorians förslag vara att lönegaranti vid företagsrekonstruktion utformas på motsvarande sätt som vid konkurs. Valet av insolvensförfarande förväntas då ske efter vad som är mest lämpligt i varje enskilt fall mot bakgrund av det aktuella företags struktur, den bransch i vilken företaget verkar och det enskilda företags art av svårigheter. Regeringen delar uppfattningen att ovidkommande hänsyn som kan påverka valet av insolvensförfarande bör i möjligaste mån undanröjas eftersom detta förväntas bidra till att företag i större omfattning än vad som gäller i dag rekonstrueras genom företagsrekonstruktion och inte först när en konkurs är ett faktum. Regeringen anser därför att lönegaranti vid en företagsrekonstruktion bör omfatta sådana lönefordringar som ger rätt till lönegaranti vid arbetsgivarens konkurs.

Vid konkurs omfattas fordran på lön eller annan ersättning på grund av anställning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) av lönegaranti. En arbetstagares fordran på lön eller ersättning har förmånsrätt, som huvudregel, i den mån den belöper på tiden före konkursbeslutet och inom en månad därefter under förutsättning att den inte har intjänats tidigare än tre månader innan konkursansökningen kom in till tingsrätten. Motsvarande fordran på lön eller ersättning vid en företagsrekonstruktion bör alltså omfattas av lönegaranti. Detsamma bör gälla i övriga fall när en lönefordran omfattas av förmånsrätt. Det innebär att även vid en företagsrekonstruktion kan det t.ex. bli aktuellt att ta hänsyn till när en lönefordran har förfallit till betalning i de fall fordran skall bestämmas efter särskild beräkningsgrund eller ta hänsyn till de frister som gäller för det fall fordran varit föremål för en tidigare tvist. Även fordringar som avser t.ex. semesterlön, semesterersättning samt pension och som omfattas av förmånsrätt vid konkurs föreslås omfattas av lönegaranti vid en företagsrekonstruktion. Utgångspunkten för beräkningen bör på motsvarande sätt som vid konkurs alltså vara tiden för beslutet om företagsrekonstruktion och dagen för ansökan om företagsrekonstruktion.

Fordran som avser uppsägningslön omfattas också av förmånsrätt och därmed lönegaranti vid konkurs, dock längst t.o.m. första månaden efter konkursbeslutet och längst för en uppsägningstid som beräknas enligt 11 § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Uppsägningslönen kan bli föremål för avräkning om arbetstagaren haft eller borde haft annan inkomst. Vidare krävs att arbetstagaren är anmäld vid den offentliga arbetsförmedlingen. Även sådan uppsägningslön bör vid en företagsrekonstruktion berättiga till lönegaranti.

Utöver de lönefordringar som omfattas av förmånsrätt utgår vid en konkurs även lönegaranti för fordran på uppsägningslön för tiden efter en

månad från konkursbeslutet, dock längst för uppsägningstid som beräknats enligt 11 § lagen om anställningsskydd. Från fordran skall avräkning ske för vad arbetstagaren förvärvat eller kunnat förvärva i en annan anställning. Regeringen anser att motsvarande fordringar på uppsägningslön vid en företagsrekonstruktion som hänför sig till samma tidsperiod dvs. med början en månad efter beslut om företagsrekonstruktion skall omfattas av lönegaranti. Precis som vid konkurs skall det krävas att arbetstagaren anmält sig hos den offentliga arbetsförmedlingen för att lönegarantiersättning skall utgå.

Sedan årsskiftet 2003/2004 ansvarar konkursboet enligt 5 kap. 18 § konkurslagen (1987:672) för arbetstagarens fordringar som uppstår en månad efter konkursbeslutet när arbetstagaren arbetar för konkursboets räkning under den fortsatta driften av rörelsen. Detta gäller oavsett om arbetet sker under uppsägningstid eller ej. Det innebär att sådana löner blir en s.k. massafordran i konkursen. Lönegarantiersättning utgår alltså inte. En motsvarande reglering bör gälla vid företagsrekonstruktion. En särskild bestämmelse bör därför införas i lagen om att fordran på lön under uppsägningstid som hänför sig till arbete som utförs för rekonstruktionsgäldenärens, dvs. arbetsgivarens, räkning inte omfattas av lönegaranti. Den fortsatta driften av verksamheten, i form av lön för utfört arbete, vid en företagsrekonstruktion skall således inte kunna finansieras av lönegarantin. Det vore olämpligt ur konkurrenssynpunkt.

Förslaget att införa lönegaranti vid företagsrekonstruktion innebär således följande. Alla anställda har rätt till lönegarantiersättning för fordringar fram till och med den första månaden efter ett beslut om företagsrekonstruktion. Under den första månaden efter beslut om företagsrekonstruktion skall rekonstruktören och rekonstruktionsgäldenären göra de överväganden som behövs beträffande verksamheten t.ex. uppsägningar i enlighet med arbetsrättsliga regler och hur den fortsatta driften i övrigt skall organiseras. Därefter gäller precis som vid en konkurs att lönegarantiersättning inte betalas ut om arbete utförs åt rekonstruktionsgäldenären, dvs. arbetsgivaren.

Lönegarantins begränsning

I promemorian föreslås att lönegaranti som kan utgå vid företagsrekonstruktion skall vara begränsad i tid och att samma maxbelopp skall gälla som vid konkurs. Regeringen delar denna bedömning. Regeringen föreslår därför att lönegaranti ska kunna utgå för varje arbetstagare med maximalt fyra gånger det prisbasbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring som gäller vid tiden för beslutet om företagsrekonstruktion. Vidare föreslås att fordran på lön eller annan ersättning ersätts ur garantin för en sammanlagd anställningstid om högst åtta månader. Bestämmelser om detta finns i 9 § lönegarantilagen. *Lagrådet* har lämnat ett förslag till hur regleringen i 9 § kan ges en tydlig redaktionell utformning. Regeringen föreslår att lagtexten utformas på det sätt som *Lagrådet* har föreslagit.

Riksskatteverket, (numera *Skatteverket*), har påpekat att den begränsningsregel vid konkurs som hänvisas till i 7 § fjärde stycket lönegarantilagen (1992:497) också bör övervägas vid lönegaranti i företagsrekonstruktion. Av 5 kap. 2 § konkurslagen följer att vid konkurs får en

fordran på lön, arvode eller pension inte göras gällande i den mån fordringen uppenbart överstiger vad som kan anses skäligt med hänsyn till gjord arbetsinsats, verksamhetens lönsamhet och omständigheterna i övrigt. Detsamma gäller även den som är närstående till gäldenären. Konkursförvaltaren kan således efter en skälighetsbedömning jämka en arbetstagares begärda lönegarantiersättning för en lönefordran med stöd av 5 kap. 2 § konkurslagen. Regeringen anser att samma möjlighet att begränsa oskäligen löneanspråk bör föreligga vid en företagsrekonstruktion och föreslår att det i lagen införs en sådan reglering. Efter påpekande från *Lagrådet* föreslås att lagtexten utformas så att det tydligare framgår att oskäligen löneanspråk kan bli föremål för nedsättning även vid en företagsrekonstruktion på samma sätt som vid en konkurs.

6.4 Lönegaranti vid flera insolvensförfaranden

Regeringens bedömning: Det bör inte införas en begränsning av rätten till lönegaranti när ett insolvensförfarande följs av ett annat.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att en regel införs som begränsar rätten till lönegaranti vid två olika situationer. Den första situationen avser fall när arbetsgivaren försätts i konkurs under en pågående företagsrekonstruktion. Företagsrekonstruktionen och konkursen skall då anses som ett enda insolvensförfarande. Detsamma skall gälla om en verksamhet genomgår fler än ett insolvensförfarande vilka föranletts av samma insolvenssituation. I dessa fall föreslås att lönegaranti-ersättning skall utgå med det högsta belopp som kan utgå i ett förfarande och avse högst åtta anställningsmånader. Förslaget får förstås så att om en rekonstruktionsgäldenär t.ex. försätts i konkurs så skall ersättning som betalats ut i samband med företagsrekonstruktionen räknas av.

Remissinstanserna: Flera av remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan invändningar. Ett antal remissinstanser har dock avstyrkt eller haft invändningar mot förslaget. *LO* och *TCO* har avstyrkt att utgiven lönegaranti skall avräknas vid ett senare insolvensförfarande. *SACO* har särskilt ifrågasatt den avräkningsregel som har föreslagits beträffande verksamheter som genomgår flera på varandra följande insolvensförfaranden och som har förorsakats av samma insolvenssituation. *Svenskt Näringsliv* har ansett att den föreslagna avräkningsregel som behandlar verksamheter som genomgår flera på varandra följande insolvensförfaranden och som har förorsakats av samma insolvenssituation är oacceptabel. *Malmö tingsrätt*, *Skatteverket*, *Svenskt Näringsliv*, *TCO*, *SACO* och *LO* har vidare efterlyst att begreppet ”samma insolvenssituation” måste preciseras. Vidare har *Malmö tingsrätt* efterlyst ett förtydligande av vad som avses med ”verksamhet”. *Svenskt Näringsliv* har påpekat att hänvisningen till ”verksamhet” kan få en mycket vid tolkning. *Svenskt Näringsliv* och *LO* har också efterlyst ett förtydligande om hur avräkningen för tidigare utbetald garanti som återbetalats till staten skall ske när det är fråga om partiella återbetalningar.

Skälen för regeringens bedömning: Om en arbetstagare har lönefordringar i två på varandra följande konkurser som avser samma verksamhet

gäller i dag att han eller hon normalt har rätt till lönegarantiersättning i båda konkurserna om förutsättningarna är uppfyllda. Undantag gäller dock enligt 3 § lönegarantilagen för fordran som gjorts eller hade kunnat göras gällande i den tidigare konkursen. Även i det fall att en verksamhet genomgått en företagsrekonstruktion och drivits vidare under viss tid och därefter försätts i konkurs på grund av nya betalningssvårigheter har en arbetstagare rätt till lönegaranti i den senare konkursen. En genomförd företagsrekonstruktion utgör, enligt dagens regler, inte heller något hinder mot att näringsidkaren åter ansöker om företagsrekonstruktion, även om en sådan omständighet kan inverka på domstolens bedömning om det finns skäligen anledning att anta att syftet med en andra företagsrekonstruktion kan uppnås. Med den nu föreslagna utökningen av lönegarantin till att också omfatta lönefordringar vid en företagsrekonstruktion kommer alltså – utan någon begränsningsregel – en arbetstagare vara berättigad till lönegarantiersättning vid två eller flera på varandra följande insolvensförfaranden som rör samma verksamhet.

I promemorian föreslås att lönegarantin skall kunna begränsas om arbetsgivaren försätts i konkurs under pågående företagsrekonstruktion eller om en verksamhet i övrigt genomgår fler än ett insolvensförfarande och förfarandena har föranletts av samma insolvenssituation. Vid dessa fall föreslås alltså att förfarandena skall anses som ett enda insolvensförfarande vid betalning enligt garantin. Bakgrunden till förslaget är statsfinansiella skäl och för att förhindra missbruk. Regeringen anser att de skäl som lyfts fram i promemorian i och för sig kan tala för att det borde vara möjligt att begränsa lönegarantins omfattning. Detta gäller särskilt det fallet att arbetsgivaren försätts i konkurs under pågående företagsrekonstruktion. Liksom flera remissinstanser är regeringen dock tveksam till om den föreslagna begränsningsregeln bör införas. Lönegaranti skall vara ett skydd för arbetstagaren i samband med att hans eller hennes arbetsgivare har ekonomiska problem vilka leder till företagsrekonstruktion eller konkurs. Såsom promemorians förslag om avräkning utformats kommer det bli mycket svårt för en arbetstagare att förutse vilket löneskydd i form av lönegaranti som han eller hon har rätt till vid ett senare insolvensförfarande. Hur stor avräkning skall vidtas vid t.ex. en senare konkurs? Har arbetsgivaren betalat tillbaka utbetald lönegaranti till staten och i så fall för vilken arbetstagares räkning? En arbetstagare som blir kvar i verksamheten och som får ersättning vid företagsrekonstruktionen riskerar att vid en efterföljande konkurs gå miste om lönegarantiersättning för t.ex. sin uppsägningslön. Ett införande av en avräkningsregel måste vägas mot det skydd lönegarantin är avsedd att vara för arbetstagaren och hans eller hennes möjlighet att anpassa sig till den situation som uppkommit. Regeringen anser att utgångspunkten därför bör vara att arbetstagaren skall ha rätt till full lönegaranti för sin lönefordran vid såväl företagsrekonstruktion som konkurs. Någon begränsningsregel bör därför inte införas nu. Visar det sig att många företag kommer att försättas i konkurs under pågående företagsrekonstruktion eller att systemet missbrukas får lagstiftningsåtgärder övervägas på nytt.

När ett företag genomgått en företagsrekonstruktion och inom ett år efter dess avslutande försätts i konkurs finns ett alternativt beräkningssätt för arbetstagarens löneförmånsrätt enligt 12 § första stycket förmåns-

rättslagen. Om det är förmånligare för arbetstagaren får förmånsrätten beräknas som om konkursansökningen hade gjorts då ansökningen om företagsrekonstruktion skedde. I sådant fall skall det bortses från tiden mellan ansökningarna. Bestämmelsen är motiverad av att det tidigare inte funnits lönegaranti vid företagsrekonstruktion.

Med hänsyn till att lönegaranti nu föreslås utgå vid både konkurs och företagsrekonstruktion och då det inte föreslås någon avräkningsregel för det fall samma verksamhet genomgår flera insolvensförfaranden i följd, kan det ifrågasättas om nämnda bestämmelse i 12 § förmånsrättslagen kunde upphävas. Frågan har dock inte behandlats i promemorian och det saknas därmed tillräckligt underlag för att föreslå en sådan ändring. Frågan får i stället tas upp i annat sammanhang.

6.5 Beslut om lönegaranti vid företagsrekonstruktion

Regeringens förslag: Beslut om lönegaranti vid företagsrekonstruktion fattas av rekonstruktören.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan invändningar. *Företagsrekonstruktionsföreningen* anser att endast specialister bör utses till rekonstruktörer och att tingsrätterna på ett mer noggrant sätt än vad som sker i dag skall pröva såväl den föreslagne rekonstruktörens lämplighet som förutsättningarna för en lyckad rekonstruktion.

Svenskt Näringsliv, LO, TCO och SACO avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Vem bör besluta om lönegaranti vid företagsrekonstruktion?

Avgörande för om lönegaranti skall kunna utgå vid företagsrekonstruktion är, enligt regeringens förslag, att arbetstagaren har en fordran på lön och att förutsättningarna i övrigt är uppfyllda enligt lönegarantilagen. Det bör åter betonas att det inte skall vara fråga om någon valmöjlighet för rekonstruktionsgäldenären att använda lönegarantin utan att det är ett socialt skydd som arbetstagaren skall ha rätt att nyttja för det fall lönen uteblivit. Vid en jämförelse med konkurs där förvaltaren beslutar om ersättning enligt lönegarantireglerna framstår det som rimligt att vid en företagsrekonstruktion låta rekonstruktören på motsvarande sätt fatta beslut om frågor som rör lönegaranti. Detta skulle ligga i linje med att minimera skillnaderna mellan de båda insolvensförfarandena. I promemorian föreslås också att det är rekonstruktören som skall fatta beslut om lönegaranti.

Svenskt Näringsliv och *SACO* har ansett att det finns risk för intressekonflikter om det är rekonstruktören som skall fatta beslut om lönegarantiersättning eftersom denne står närmare gäldenären än en konkursförvaltare. De föreslår att länsstyrelserna i stället bör fatta beslut om lönegaranti. *SACO* framhåller också att tingsrätten eller tillsynsmyndig-

heten i konkurs, dvs. kronofogdemyndigheten i den region där företagsrekonstruktionen äger rum, är att föredra framför rekonstruktören som ansvarig för beslut om lönegarantiersättning. Även *LO* har invänt mot att rekonstruktören skall besluta om lönegaranti och förordat att beslutsfattandet läggs på en myndighet för att förhindra missbruk.

Rekonstruktörens viktigaste uppgift är att bedöma om ett företag har förutsättningar att kunna bedriva verksamheten på marknaden. Det är riktigt att det häri även ingår att bevaka gäldenärens intressen. Samtidigt finns det anledning betona att den som utses till rekonstruktör vid arbetet med att åstadkomma en hållbar rekonstruktionsplan måste tillgodose även borgenärskollektivets intressen. Detta framgår uttryckligen av 2 kap. 11 § FrekL. Regeringen är medveten om att rekonstruktörens roll kan innebära ställningstaganden som är komplicerade. En rekonstruktör måste dock inta en självständig och opartisk hållning så att denne vinner samtliga berördas förtroende. När en rekonstruktör utses ställs därför höga krav på dennes personliga integritet. Domstolen skall utse den person som är lämpligast i det enskilda fallet. Häri ligger självfallet att beakta rekonstruktörens integritet. Regeringen delar därför inte de farhågor som uttryckts att risken skulle öka för intressekonflikter om rekonstruktören fattar beslut om lönegaranti.

Det är i och för sig fullt tänkbart, som flera remissinstanser föreslagit, att beslut om lönegarantiersättning skulle kunna hanteras av en myndighet. Beslut om att inleda och avsluta företagsrekonstruktion fattas av allmän domstol. Så länge en rekonstruktion pågår är ärendet anhängigt vid en tingsrätt. En tänkbar ordning skulle därför kunna vara att låta domstolen även fatta lönegarantibeslut. Enligt regeringens uppfattning är detta dock mindre lämpligt främst med hänsyn till administrativa och organisatoriska skäl. Det skulle även vara möjligt att låta länsstyrelsen fatta beslut om lönegarantiersättning vid företagsrekonstruktion. Länsstyrelsen har i dag hand om utbetalningen av lönegarantibeloppen. Ytterligare en möjlighet skulle kunna vara att förlägga beslutsfattandet till tillsynsmyndigheten i konkurs, dvs. kronofogdemyndigheten, som redan i dag fattar beslut om lönegarantiersättning vid nordiska konkurser. Förutom att det är viktigt med rätt kompetens hos beslutsfattaren anser regeringen, vilket även framhållits i promemorian, att frågor som rör lönegaranti bör behandlas skyndsamt och utan administrativ omgång. För det fall någon annan än rekonstruktören skall fatta beslut om lönegarantiersättning, behöver det införas en skyldighet för rekonstruktören att tillhandahålla den beslutsfattande myndigheten den nödvändiga informationen om gäldenären, arbetstagarna och de påstådda fordringarnas riktighet. Som tidigare redovisats utses i allmänhet advokater som också är verksamma som konkursförvaltare till rekonstruktörer. Med hänsyn till den kompetens och säkert många gånger betydande erfarenhet rekonstruktören kommer att besitta kan det förväntas att handläggningen blir både effektiv och sannolikt betydligt mindre kostsam än om den skulle ske vid någon myndighet. Regeringen anser det lämpligast att låta rekonstruktören fatta beslut om lönegarantiersättning vid företagsrekonstruktioner.

TCO har avstyrkt att rekonstruktören skall fatta beslut om lönegaranti och framhållit att det är nödvändigt att ställa krav på kvalitet vid val av beslutsfattare eftersom besluten innebär myndighetsutövning. Alternativt föreslås att rekonstruktören ska vara godkänd som konkursförvaltare. Skatteverket har påpekat att kraven på vem som blir rekonstruktör bör skärpas. Regeringen delar uppfattningen att det måste ställas höga krav på den kompetens och kunskap som den blivande rekonstruktören skall besitta för att kunna fatta beslut i frågor om lönegaranti. Vid en jämförelse av de kvalifikationer som efterfrågas för att vara konkursförvaltare respektive rekonstruktör kan noteras att det i båda fallen krävs den särskilda insikt och erfarenhet som uppdraget kräver samt att personen i övrigt är lämplig för uppdraget (7 kap. 1 § konkurslagen och 2 kap. 11 § FrekL). För att komma i fråga som rekonstruktör krävs dessutom att personen skall ha borgenärernas förtroende.

I dag uppställs inte något formellt krav för att kunna utses till rekonstruktör. Bakgrunden är att domstolen när den skall utse en rekonstruktör inte skall vara bunden av regler som utesluter vissa personkategorier. Detta innebär dock inte att vem som helst kan utses till rekonstruktör. Vilken kompetens som en rekonstruktör skall besitta har diskuterats utförligt i samband med att lagen om företagsrekonstruktion behandlades (prop. 1995/96:5, bet. 1995/96:LU11, rskr. 1995/96:279). För att klara uppdraget som rekonstruktör krävs att personen besitter kunskaper i företagsekonomi, erfarenhet av företagande, affärssinne, förhandlingsvana och inte sällan viss branscherfarenhet. Samtidigt måste rekonstruktören, eftersom det är fråga om ett lagreglerat förfarande med betydande rättsverkningar, besitta såväl ett allmänjuridiskt som ett obeståndsjuridiskt kunnande. Det är alltså möjligt att i det enskilda fallet förordna en rekonstruktör vars bakgrund är t.ex. juristens, ekonomens, företagsledarens, revisorns eller företagskonsultens eftersom tyngdpunkten på rekonstruktörens kompetens kan vara beroende av vilken verksamhet som är föremål för företagsrekonstruktion. Regeringen betonade dock i propositionen att när inte omständigheterna i det enskilda fallet motiverar annat bör en advokat ur konkursförvaltarens krets eller en högre tjänsteman vid ackordscentral förordnas som rekonstruktör. En sådan ordning skulle i normalfallet säkerställa att rekonstruktören besitter viss erfarenhet av företagsledning, gedigna kunskaper i obeståndsjuridik liksom inom andra relevanta rättsområden samt vana vid att hantera situationer i vilka motstående intressen kan göra sig gällande. Regeringen gör i dag ingen annan bedömning.

När domstolen skall utse en rekonstruktör skall hans eller hennes kompetens vara sådan att den är lämplig för den aktuella företagsrekonstruktionen. Regeringen anser att de kompetenskrav som i dag ställs på en rekonstruktör väl uppfyller vad som kan krävas för att kunna fatta beslut i frågor om lönegarantiersättning. Det bör framhållas att domstolen vid sin bedömning redan i dag har att noga pröva vem som kan komma ifråga som rekonstruktör. Domstolen skall utgå från att rekonstruktören har den särskilda insikt och erfarenhet som uppdraget kräver, har borgenärernas förtroende samt i övrigt är lämplig för uppdraget. När nu lönegaranti kan komma att betalas vid företags-

rekonstruktion har även detta betydelse vid val av vem som är lämpad att utses till rekonstruktör. Den krets ur vilken rekonstruktörer kommer, dvs. advokater från konkursförvaltarkretsen eller högre tjänsteman vid ackordscentraler, har normalt sett mycket goda förutsättningar att hantera frågor om lönegaranti. Det bör även noteras att om det är motiverat så kan en rekonstruktör också anlita expertis för att kunna fullgöra sitt uppdrag (2 kap. 12 § andra stycket FrekL). Regeringen anser alltså att den som kan utses till rekonstruktör i dag skall anses ha sådan kompetens att han eller hon även kan fatta beslut i frågor om lönegaranti.

Prop. 2004/05:57

6.6 Handläggning av lönegarantifrågor m.m.

Regeringens förslag: Lönegarantilagens bestämmelser om konkurs utan bevakning, utbetalning av garantibelopp, överprövning av beslut och återbetalning av garantibelopp skall tillämpas även vid företagsrekonstruktion.

Rekonstruktören skall lämna sådana uppgifter om fordringar hos gäldenären vid företagsrekonstruktion som kan ha betydelse för betalning enligt garantin. Uppgifterna skall lämnas på begäran av den tillsynsmyndighet som skulle ha utövat tillsyn om arbetsgivaren försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås ingen uppgiftsskyldighet.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan invändningar. *Skatteverket* har lämnat ett antal synpunkter kring frågor som rör handläggningen av lönegarantin.

Skälen för regeringens förslag

Samma ordning som vid konkurs utan bevakning

I promemorian föreslås att handläggningen av lönegarantifrågor vid företagsrekonstruktion skall följa vad som gäller vid konkurs utan bevakning. Syftet med reformen är att jämställa insolvenssituationerna konkurs och företagsrekonstruktion i lönegarantihänseende. Regeringen anser i likhet med vad som föreslås i promemorian att handläggningen av lönegaranti vid företagsrekonstruktion bör följa samma bestämmelser som gäller vid konkurs utan bevakning (17–20 §§ lönegarantilagen). Detta innebär bl.a. följande. Rekonstruktören skall, precis som en förvaltare vid en konkurs, samma dag som ett lönegarantibeslut meddelas sända en underrättelse om beslutet till arbetstagaren och till länsstyrelsen i det län dit den tingsrätt som handlägger rekonstruktionsärendet hör. Länsstyrelsen är utbetalande myndighet (se 22 §). Rekonstruktören skall även kunna ompröva ett beslut om betalning enligt garantin. Även ett sådant beslut skall självfallet sändas till arbetstagaren och den utbetalande myndigheten, länsstyrelsen.

Vid konkurs gäller i dag att även tillsynsmyndigheten i konkurs skall få kopior av lönegarantibeslut och eventuella omprövningsbeslut. Tillsynsmyndigheten för också statens talan om myndigheten anser att förvaltaren fattat ett oriktigt lönegarantibeslut (se 30 §). Tillsynsmyndigheter i konkurs är kronofogdemyndigheterna (7 kap. 25 § konkurslagen [1987:672], 3 kap. 1 § förordningen [1988:784] med instruktion för exekutionsväsendet). Vid varje kronofogdemyndighet skall det finnas en enhet för tillsyn i konkurser (3 kap. 6 § nämnda förordning). Vid företagsrekonstruktion finns emellertid ingen tillsynsmyndighet. Promemorians förslag får förstås på så sätt att de uppgifter tillsynsmyndigheten, dvs. kronofogdemyndigheten, har enligt lönegarantilagen skall utföras av

den kronofogdemyndighet som skulle varit tillsynsmyndighet om arbetsgivaren försatts i konkurs i stället.

Skatteverket har påpekat att tillsynsmyndighetens roll bör klargöras när det gäller handläggningen av lönegarantifrågor vid företagsrekonstruktion samt att tillsynsmyndigheten bör ges möjlighet att kontrollera rekonstruktörens lönegarantihandläggning. Skatteverket anser vidare att det behövs en tillsynsfunktion vid företagsrekonstruktion och att de skyldigheter avseende information som gäller för konkursförvaltare enligt 7 kap. konkurslagen bör införas också för rekonstruktörer.

Vid företagsrekonstruktion, finns som Skatteverket påpekat, ingen tillsynsmyndighet. Införande av lönegaranti vid företagsrekonstruktion aktualiserar än mer frågan om inte så borde vara fallet. Som nämnts har regeringen för avsikt att tillsätta en utredning som bl.a. skall få i uppdrag att undersöka förutsättningarna för ett samlat insolvensförfarande. Frågor om tillsyn torde därvid komma att bli föremål för utredningens övervägande. I avvaktan på denna översyn måste dock någon myndighet få i uppgift att bevaka statens rätt när det gäller betalningar enligt lönegarantin. Regeringen anser att den myndighet som skulle ha varit tillsynsmyndighet om arbetsgivaren försatts i konkurs bör få denna roll. Som tidigare nämnts är kronofogdemyndigheten tillsynsmyndighet i konkurs. Tillsynsfunktionen utövas av den tillsynsenhet som finns på kronofogdemyndigheten.

Tillsynsmyndigheten bör således få kopior av lönegarantibeslut och eventuella omprövningsbeslut. Det är dock viktigt att myndigheten tidigt får kännedom om att en verksamhet är föremål för företagsrekonstruktion. Av 3 § förordningen (1996:783) om företagsrekonstruktion framgår redan att tingsrätten är skyldig att underrätta kronofogdemyndigheten i den region där gäldenären har sitt hemvist eller, om gäldenären inte har hemvist här i landet, till Kronofogdemyndigheten i Stockholm om beslut om företagsrekonstruktion. En sådan underrättelseskyldighet bör införas även i förhållande till tillsynsmyndigheten. Som Skatteverket har påpekat kan dock tillsynsmyndigheten behöva ytterligare upplysningar av rekonstruktören. Vid konkurs skall en förvaltare enligt 7 kap. 9 § konkurslagen på tillsynsmyndighetens begäran bl.a. lämna uppgifter om boet. Detta kan t.ex. avse upplysningar som rör anställningsförhållanden. Regeringen anser att även en rekonstruktör på begäran skall lämna upplysningar till kronofogdemyndigheten. Regeringen föreslår därför att det införs en ny bestämmelse i lönegarantilagen av vilken framgår att rekonstruktören vid en företagsrekonstruktion skall lämna sådana uppgifter om fordringar hos gäldenären vid en företagsrekonstruktion som kan ha betydelse vid betalning enligt garantin. Uppgifterna skall lämnas på begäran av den tillsynsmyndighet som skulle ha utövat tillsyn om arbetsgivaren försatts i konkurs.

Utbetalning av garantibelopp

På samma sätt som vid konkurs föreslås att garantibelopp skall betalas ut av länsstyrelsen i det län dit den tingsrätt som handlägger rekonstruktionsärendet hör och att i övrigt samma regler skall gälla om utbetalning

som vid konkurs (22–26 och 28 §§ lönegarantilagen). Detta innebär bl.a. följande. Arbetstagarens fordran måste ha förfallit till betalning innan garantibelopp kan betalas ut. Såvitt avser uppsägningslön måste arbetstagaren lämna en försäkran på heder och samvete om sina anställnings- och avlöningsförhållanden under uppsägningstiden. Precis som vid en konkurs skall länsstyrelsen verkställa skatteavdrag samt avdrag för belopp som skall innehållas på grund av beslut om utmätning i lön. Som föreslagits i avsnitt 6.2 inträder staten i arbetstagarens rätt mot arbetsgivaren i fråga om utbetalat belopp.

Länsstyrelsen i Västra Götaland har föreslagit att 22 § lönegarantilagen ändras så att inte en särskild länsstyrelse utpekas som utbetalande myndighet. Länsstyrelsen har anfört att nuvarande lydelse av lönegarantilagens 22 § motverkar intentionerna till en utvecklad samverkan mellan länsstyrelserna och begränsar möjligheterna att samordna dessa uppgifter på ett ändamålsmässigt sätt. Totalt sett över hela landet är lönegarantihanteringen en relativt liten uppgift för länsstyrelserna men bör ändå kvalitets- och effektivitetsutvecklas och detta kan bara ske genom samverkan mellan länsstyrelserna. Regeringen som har förståelse för länsstyrelsens synpunkt anser att frågan är av mer övergripande natur och inte rör frågan om just införandet av lönegaranti vid företagsrekonstruktion. Frågan finns inte belyst i det remitterade materialet utan får behandlas i annat sammanhang.

Överprövning av beslut

Ett beslut om lönegaranti vid företagsrekonstruktion skall precis som vid en konkurs kunna överprövas (29–33 §§ lönegarantilagen). Detta innebär bl.a. följande. Om en arbetstagare är missnöjd kan han eller hon överklaga rekonstruktörens lönegarantibeslut genom att väcka talan mot staten. Statens talan förs vid tingsrätten av den tillsynsmyndighet som skulle ha utövat tillsyn om arbetsgivaren försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion, dvs. kronofogdemyndigheten.

Om myndigheten anser att rekonstruktörens beslut är oriktigt får myndigheten väcka talan mot arbetstagaren. Talan skall väckas vid den tingsrätt som handlägger företagsrekonstruktionen.

Talan skall väckas inom tre veckor från det att arbetstagaren respektive myndigheten fick del av beslutet.

Återbetalning av garantibelopp

Regeringen föreslår att bestämmelserna som behandlar återbetalning av garantibelopp (34–36 §§ lönegarantilagen) skall tillämpas även när fråga är om lönegaranti vid företagsrekonstruktion. Detta innebär bl.a. följande. Om någon lämnat oriktiga uppgifter och därigenom orsakat att garantibelopp har betalats ut obehörigt eller med ett för högt belopp, skall återbetalning ske med vad som har utbetalats för mycket. Samma sak gäller om arbetstagaren på annat sätt föranlett att för mycket betalats ut. T.ex. torde en underlåtenhet hos arbetstagaren att upplysa om de rätta förhållandena kunna leda till en återbetalningsskyldighet. Samma sak

gäller om någon i annat fall tagit emot ett garantibelopp obehörigt eller med ett för högt belopp och skäligen hade bort inse detta.

Om företagsrekonstruktionen upphävs kan den som tagit emot lönegarantiersättning bli tvungen att betala tillbaka beloppet. Det är dock bara frågan om sådana beslut där det ursprungliga beslutet om företagsrekonstruktion upphävs av en högre instans. Ett beslut om att en inledd företagsrekonstruktion skall upphöra föranleder inte att återbetalning skall ske (jfr 4 kap. 7 § FrekL).

En återbetalningsskyldighet bör även kunna efterges, om det finns särskilda skäl, på samma sätt som i dag gäller vid konkurs.

6.7 Övriga frågor

Regeringens förslag: Begränsningsregeln i 9 § lönegarantilagen förtydligas.

I 18 och 26 §§ lönegarantilagen ersätts ordet ”förmånsrätt” av orden ”betalning enligt garantin”.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens i fråga om ändringen i 26 §.

Remissinstanserna: LO anser att 9 § lönegarantilagen bör förtydligas.

Skälen för regeringens förslag: 9 § lönegarantilagen innehåller bestämmelser som begränsar lönegarantins omfattning till att avse ett belopp som motsvarar högst fyra gånger prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring och maximalt en sammanlagd anställningstid om högst åtta månader. Vid senaste ändringen av bestämmelsen infördes en generell hänvisning till garantin (prop. 2002/03:49, bet. 2002/03:LU17, rskr. 2002/03:22). Såsom LO i sitt remissvar anmärkt kan detta ge intryck av att kostnader som arbetstagaren haft och som behandlas i 8 § lönegarantilagen, till skillnad mot vad som tidigare gällt, skall omfattas av begränsningen i 9 §. Detta har inte varit avsikten. För att undanröja denna oklarhet anser regeringen att 9 § bör ändras. Även *Lagrådet* har påpekat att paragrafen kan ges en enklare utformning. Begränsningen skall, liksom tidigare, avse dels fordringar som enligt 12 § förmånsrättslagen är förenade med förmånsrätt, dels fordringar på uppsägningslön som vid konkurs inte är förmånsberättigade men som omfattas av lönegaranti. Eftersom betalning enligt garantin nu föreslås bli möjlig även vid företagsrekonstruktion föreslås att motsvarande begränsning skall gälla även vid företagsrekonstruktion.

I samband med att 18 och 26 §§ lönegarantilagen senast ändrades kom av ett förbiseende ordet ”förmånsrätt” inte att bli utbytt trots att det i och med ändringarna infördes rätt till betalning enligt garantin för fordringar som inte är förmånsberättigade. Regeringen föreslår därför att ordet ”förmånsrätt” byts ut mot orden ”rätt till betalning enligt garantin”.

7 Ränta på utbetalad lönegaranti vid konkurs

Regeringens bedömning: Staten bör ha rätt till ränta på utbetalad lönegaranti i enlighet med vad som gäller i dag.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Uppsala Universitet* och *Svenskt Näringsliv* delar promemorians bedömning. Några särskilda yttranden därutöver har i denna del inte inkommit.

Skälen för regeringens bedömning: Av 5 kap. 11 § konkurslagen (1987:672) följer att för en fordran som är förenad med förmånsrätt och som belöper med ränta, föreligger rätt till ränta på beloppet till den dag då utdelningsförslaget upprättas eller förskottsbetalning sker. I de fall arbetstagaren erhåller lönegarantiersättning, inträder staten enligt 28 § lönegarantilagen (1992:497) i arbetstagarens rätt mot konkursgäldenären. Eventuell utdelning i konkursen för arbetstagarens fordran som ersatts av lönegarantin tillfaller staten. Staten har alltså rätt till utdelning i konkursen för hela det belopp som utbetalats som lönegarantiersättning, även till den del beloppet innefattar ränta. Av rättspraxis framgår att staten inträder i arbetstagarens rätt till ränta på det fordrade beloppet från det att lönegarantiutbetalning sker till dess att utdelningsförslag har upprättats eller förskottsbetalning sker.¹¹ Staten har rätt till ränta i samma utsträckning som arbetstagaren skulle ha haft om denne själv hade bevakat fordringen. Staten har dock – i enlighet med allmänna principer – inte rätt till ränta på den del av utbetalat lönegarantibelopp som avser ränta, alltså inte rätt till ”ränta på ränta”. Om arbetstagaren inte genom lönegarantin erhållit full täckning för den del av sin fordran som är förenad med förmånsrätt, har staten företräde framför arbetstagaren till utdelning för sin fordran.

Riksdagen har i sitt tillkännagivande (se avsnitt 3, bet. 2001/02:LU26, rskr. 2001/02:303) anförts att regeringen i samband med att förslagen till nya förmånsrättsregler läggs fram också bör behandla frågan om staten skall ha rätt till ränta på utbetalade lönegarantibelopp. Tillkännagivandet grundar sig i den här delen på en motion om att lagen bör ändras på så sätt att staten inte får rätt till ränta på utbetalade lönegarantibelopp. Det skäl som anförts i motionen är att löntagarnas förmånsrätt utöver det belopp som erhållits som lönegaranti påverkas på så vis att statens rätt till ränta inkräktar på det utrymme som kan stå till buds för löntagarna. Detta strider enligt motionen mot lagstiftningens syfte att vara ett skydd för löntagarna.

Ett av syftena med de förslag som behandlades i propositionen *Nya förmånsrättsregler* (prop. 2002/03:49) är att uppnå en större neutralitet i regelverket. Att föreslå en ordning som medför att storleken på det belopp som kan utdelas till borgenärerna i en konkurs beror på om en arbetstagare erhåller lönegarantiersättning eller själv bevakar sina fordringar i konkursen ter sig därför främmande. Det rättsläge som klargjorts

¹¹ NJA 1998 s. 219.

i rättspraxis innebär att den omständigheten att en arbetstagare erhåller lönegarantiersättning inte påverkar utdelningen till övriga borgenärer. Även med beaktande av lagstiftningens sociala syfte framstår en sådan ordning som lämplig. Den står också bäst i samklang med allmänna civilrättsliga principer. Lönegarantin kan närmast ses som ett legalt borgensansvar för staten, och en borgensman har i princip samma rätt till ränta på sin regressfordran som borgenären hade mot huvudgäldenären. Allmänt gäller att en borgensman har rätt till dröjsmålsränta från den dag då han själv erlade betalning till dess huvudgäldenären betalar skulden.

Med hänvisning till det anförda gör regeringen bedömningen att staten bör ha rätt till ränta på utbetalad lönegaranti i enlighet med vad som gäller i dag.

8 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna träder i kraft den 1 juni 2005. De nya bestämmelserna om lönegaranti vid företagsrekonstruktion skall tillämpas om beslutet om företagsrekonstruktion fattats på grund av en ansökan om företagsrekonstruktion som inkommit till tingsrätten den 1 juni 2005 eller senare.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att lagförslagen träder i kraft den 1 januari 2005.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Som nämnts tidigare är de nu föreslagna lagändringarna nära förbundna med de ändringar som till viss del trätt i kraft den 1 januari 2004 men som på grund av övergångsbestämmelser får full effekt först den 1 januari 2005. De nu föreslagna lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen gör bedömningen att detta kan ske tidigast den 1 juni 2005. Regeringen anser att de nya bestämmelserna om lönegaranti vid företagsrekonstruktion skall tillämpas när beslutet om företagsrekonstruktion fattats på grund av en ansökan om företagsrekonstruktion som inkommit till tingsrätten den 1 juni 2005 eller senare.

9 Konsekvenser

9.1 Statsfinansiella konsekvenser

Regeringens bedömning: Tillsammans med genomförandet av nya förmånsrättsregler, medför förslaget minskade kostnader för lönegarantin och ett ökat återflöde till staten.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta instanser har inte kommenterat frågan. *Fristående Sparbankers Riksförbund* delar förhoppningen om att förslaget leder till ökat återflöde till staten och ett ökat antal företagsrekonstruktioner. *Statskontoret* menar att det mot bakgrund av den pågående utredningen om en förändrad modell för lönegarantins finansiering är svårt att överblicka promemorians konsekvenser eftersom förslagen vad gäller finansiering och administration kan förutsättas ha en begränsad livslängd. *Svenskt Näringsliv* anför att underlag saknas för att ta ställning till bedömningen i promemorian att förslaget medför minskade kostnader för lönegarantin och ökade intäkter från regressfordringar.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringens förslag utgör en del av en långsiktig reformering av insolvensrätten. Det är därför inte möjligt att göra en isolerad bedömning av effekterna av detta förslag. Delar av effekten av den tidigare beslutade reformen aktiveras genom detta förslag samtidigt som effekterna av föreliggande förslag är beroende av avvägningar som gjorts tidigare. Införandet av lönegaranti vid företagsrekonstruktion är en fortsättning av de förändringar som nyligen skett av förmånsrättsordningen. I propositionen *Nya förmånsrättsregler* (prop. 2002/03:49 avsnitt 12) utvecklar regeringen utförligt reformens finansiella konsekvenser, varvid beaktats införande av lönegaranti vid företagsrekonstruktion såsom en del av förutsättningarna för reformen. Regeringen höll då med Förmånsrättskommittén om att det är principiellt viktigt att lönegaranti inte bara skall kunna betalas ut vid konkurs utan även vid företagsrekonstruktion, särskilt eftersom avsikten med reformen var att åstadkomma neutralitet mellan de båda insolvensförfarandena (s. 90). En förutsättning för att de förväntningar på positiva effekter som var knutna till reformen helt skulle uppnås var att förslaget om lönegaranti vid företagsrekonstruktion skulle genomföras. Samtidigt framhölls att utgångspunkten för den fortsatta beredningen av frågan, liksom för kommittén, borde vara att kostnaderna för garantin inte skall öka.

Ett av syftena med förmånsrättsreformen är att stora borgenärers insolvenshantering skall ske tidigare än i dag och därmed sannolikt bli effektivare. I stället för att som i dag försätts i konkurs förväntas vissa företag i framtiden att tidigare komma till rätta med sina ekonomiska problem utan att tillgripa något insolvensförfarande medan andra kan väntas genomgå företagsrekonstruktion i stället för konkurs. Reformen förväntas innebära att antalet konkurser minskar. Det är inte möjligt att förutsäga hur stor minskningen kommer att bli, men effekten av reformen väntas ändå innebära att ungefär hälften av minskningen överförs till företagsrekonstruktion och den andra hälften av berörda företag kommer åtgärda sina ekonomiska problem på andra sätt. De företag som ändå försätts i konkurs förväntas ha mer tillgångar så att utdelning blir möjlig i högre utsträckning än före reformen. Även efter reformens genomförande kommer vissa företagsrekonstruktioner att misslyckas med påföljd att företagen i stället försätts i konkurs. Det är en naturlig del i en marknadsekonomi. De företag som genomgår företagsrekonstruktion i stället för att försätts i konkurs kan förväntas ha mindre upplupna löneskulder. Ett beslut om företagsrekonstruktion förutsätter att det är reellt möjligt att rädda företaget. Det är därför inte troligt att en företags-

rekonstruktion påbörjas om det finns alltför höga löneskulder. För att kunna genomföra ett ackord krävs att förmånsberättigade fordringar får full utdelning annars finns det inte några medel kvar till ackordslikvid. Eftersom de flesta enskilda lönegarantiutbetalningar redan idag avser förhållandevis låga belopp kan reformen också förväntas medföra att antalet utbetalningar totalt kommer att minska.

För statens lönegarantikostnader innebär förskjutningen från konkurs till företagsrekonstruktion dessutom en större möjlighet att få betalt för sin regressfordran. Statens intäkter från regressfordringar avseende utbetalade lönegarantibelopp uppgick före förmånsrättsreformen till omkring 10 procent av utbetalade medel. I propositionen *Nya förmånsrättsregler* (prop. 2002/03:49) gjordes bedömningen att 60 procent av regressfordringarna kommer att ha förmånsrätt och att utdelningen på dessa kan förväntas stiga till 60 procent. Beträffande återstående regressfordringar bedöms staten, liksom i dag, få utdelning med 10 procent. Sammantaget skulle detta innebära att statens intäkter av regressfordringarna stiger från 10 till 40 procent av utgifterna. Det finns inte uppgifter om hur mycket som betalas ut i lönegaranti för oprioriterade fordringar, men totalt sett, om lönefordringarna skulle kunna halveras med genomförande av reformen skulle det med 2003 års siffror innebära att utbetalningarna vid konkurs skulle minska från 1762 mkr till 881 mkr. För intäkterna skulle ovanstående bedömning med 2003 års siffror innebära en ökning från 203 mkr till 352 mkr. Innebörden är alltså att samtidigt som statens utgifter för lönegarantin minskar betydligt kan intäkterna från regressfordringar, även nominellt, förväntas stiga.

Den möjlighet som förutses i att ingripandet kommer ske tidigare när företag hamnar i ekonomiska problem, innebär även att det finns större chans att rädda arbetstillfällen. På detta sätt kommer inte bara lönegarantin att få minskade kostnader men det kommer även innebära färre arbetslösa. Förmånsrättsreformen i sin helhet medför i förlängningen även att leverantörer och andra oprioriterade borgenärer har större möjlighet att få sina fordringar betalda vilket innebär ytterligare räddade arbetstillfällen.

Regeringens förslag skiljer sig i vissa enskildheter från Förmånsrättskommitténs förslag och bedöms – liksom kommitténs förslag – sammantaget medföra minskade kostnader för lönegarantin och ett ökat återflöde till staten. Eftersom förslaget är mindre komplicerat än kommitténs förslag, kan dessutom antas att de statsfinansiella konsekvenserna blir än mer gynnsamma. Förslaget är enklare på så sätt att till skillnad mot kommitténs förslag klargörs att lönegarantin är en rättighet för arbetstagarna. Är förutsättningarna uppfyllda har arbetstagaren rätt till ersättning från garantin. Utbetalningen föreslås inte som i Förmånsrättskommitténs förslag, få karaktären av ett lån som går via rekonstruktionsgäldenären. Någon säkerhet behöver därför inte ställas och det införs inte någon ny konkursgrund.

Fler företag än i dag får antas komma att genomgå dubbla insolvensförfaranden. Trots detta bedöms det totala antalet förfaranden minska i och med att insatser kan göras mycket tidigare i förloppet. Borgenärernas insolvenshantering skall genom tidigare agerande främst lösa gäldenärens ekonomiska situation utan att ta till vare sig konkurs eller företagsrekonstruktion eller att så sker redan vid en lägre skuldbörda. Enligt

2002 års återrapportering från länsstyrelserna handlades 28 374 ärenden om lönegaranti. Som ovan nämnts är det inte möjligt att förutse minskningen av antalet ärenden. Om förmånsrättsreformens effekter på antalet konkurser skulle kunna innebära en minskning på en tredjedel, skulle antalet ärenden minska med 4 965. Reformen i sin helhet beräknas därför inte att leda till några kostnadsökningar vare sig för domstolarna, kronofogdemyndigheterna eller länsstyrelserna i och med att antalet ärenden totalt antas minska.

Enligt de undersökningar som 1993 års lönegarantiutredning lät utföra avsåg 90 procent av lönefordringarna i konkurser sådana löner som förfallit till betalning inom tre månader från konkursbeslutet (SOU 1993:96). Det finns anledning att anta detta förhållande i allt väsentligt fortfarande råder. Även med en begränsad tidigareläggning av insolvenshanteringen kan därför statens utgifter för lönegarantin förväntas minska.

Utsträckningen av lönegaranti till att gälla även vid företagsrekonstruktion innebär därutöver att arbetstagarna får ett starkare löneskydd. Med ett minskande antal konkurser kommer också den kapitalförstöring som konkurser ofta innebär att motverkas. Det finns därmed bättre förutsättningar för ett sundare konkurrens klimat och fler räddade arbetstillfällen. Bedömningen är alltså att en förskjutning kommer att ske från konkurs till företagsrekonstruktion, vilket innebär lägre kostnader för staten och en tidigareläggning av lönegarantiutbetalningarna. Ju tidigare åtgärder vidtas desto mindre risk för att det finns upplupna löneskulder och att de löneskulder som finns är färre, lägre och kan förväntas till större del betalas tillbaka till staten.

9.2 Konsekvenser för mindre företag

Liksom för de statsfinansiella konsekvenserna hänvisar regeringen till den analys som gjorts för förmånsrättsreformen. Som tidigare angivits kan detta förslag om införande av lönegaranti vid företagsrekonstruktion inte ses separat utan måste ses som en del av hela reformeringen.

Problem med dagens reglering

Problemet med dagens reglering och skälen till varför regeringen föreslår att lönegaranti skall införas vid företagsrekonstruktion framgår av avsnitt 5.

Vad innebär de nya reglerna för småföretagen?

De regler som föreslås berör företagen i det läge när de börjar få ekonomiska problem. Nuvarande lagstiftning ger möjlighet till ansökan om företagsrekonstruktion men i realiteten används ofta konkursinstitutet för att rekonstruera även företag som hade kunnat genomgå en företagsrekonstruktion. En av anledningarna till detta anses vara att det i konkurs utgår lönegaranti. För att underlätta användandet av företagsrekonstruktion föreslås nu lönegaranti även vid detta förfarande.

De åtgärder som företagen behöver vidta med anledning av regleringen är att de vid en eventuell företagsrekonstruktion informerar och delar med sig av uppgifter om eventuella lönefordringar och liknande som den utsedde rekonstruktören behöver för att ta beslut om lönegaranti. Gälldenären skall även betala tillbaka det belopp som utbetalats i lönegaranti.

Reglerna påför inte några löpande uppgifter för företagen. Vid en företagsrekonstruktion kommer dessutom större delen av arbetet att utföras av rekonstruktören såsom ansvarig för beslut om lönegaranti. Reglerna som skall tillämpas är i stort samma som vid konkurs. Det är alltså redan kända förfaranden och på så sätt krävs inte någon större omställning i arbetssättet. Det som ankommer på företagen är att tillhandahålla underlag för beslut, något som borde kunna hämtas ur den normala redovisningen.

Reglerna som föreslås blir endast aktuella vid en företagsrekonstruktion. Kostnaderna som uppkommer i samband med en sådan påverkas inte i sig av att lönegaranti införs för arbetstagarna. Snarare innebär detta att möjligheten att undvika konkurs förbättras då valet av den formen av rekonstruktion inte längre främjas på grund av reglerna om lönegaranti.

I och med ett införande av lönegaranti vid företagsrekonstruktion får företagen en respit med upplupna lönefordringar. Dessa skall dock återbetalas. Den kostnad som tillkommer för företaget är den ränta som skall betalas på beloppet eftersom staten inträder i arbetstagarens rättigheter mot gälldenären.

För rekonstruktörer innebär förslaget naturligtvis ändrade arbetsuppgifter. Dessa ändringar har behandlats utförligt i avsnitt 6 och ytterligare i författningskommentaren.

Konkurrensförhållanden

I princip innebär införandet av lönegaranti vid företagsrekonstruktion att företaget vars anställda får lönegaranti får respit med betalningen av vissa lönefordringar och därmed tillfälligt kan anses få konkurrensfördelar. Detta gäller dock hela institutet företagsrekonstruktion men särskilt då lönegaranti utgår. Det bör dock påpekas att det är en respit – de utbetalade lönegarantimedlen skall återbetalas till staten.

Kommer reglerna att i andra avseenden påverka småföretagen?

Företagsrekonstruktion ger möjligheten att rekonstruera företag i ekonomisk kris och som bedöms ha utsikter till en fortsatt lönsam verksamhet. Avsikten med införandet av lönegaranti vid företagsrekonstruktion är att öka förekomsten av rekonstruktioner. Förfarandet är enklare, snabbare och mer flexibelt än vid konkurs och gälldenären behåller rådigheten över företaget under processen.

Borgenärer, vars fordringar är oprioriterade vid en konkurs, torde ha större chanser att få betalt ökar vid tidigare agerande. En företagsrekonstruktion ger större chanser till betalning av oprioriterade fordringar än en konkurs. Bland oprioriterade borgenärer är småföretagen vanligast förekommande. Ytterligare en positiv effekt är att eftersom att gälldenärs-

företagen förväntas räddas genom en tidigare insolvenshantering är förhoppningen att affärsrelationerna kan bestå. Prop. 2004/05:57

Kontrollmöjligheter?

Reglerna kommer till största del tillämpas av rekonstruktören som utses vid företagsrekonstruktionen och den tillsynsmyndighet som skulle ha utövat tillsyn om arbetsgivaren försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion, dvs. tillsynsmyndigheten i konkurs vid kronofogdemyndigheten.

Lönegaranti vid företagsrekonstruktion förutsätter att ett beslut om företagsrekonstruktion fattas av allmän domstol. Om en ansökan om företagsrekonstruktion bifalles skall rätten samtidigt utse en rekonstruktör. Så länge rekonstruktionen pågår är ärendet också anhängigt vid domstolen som på så sätt utövar kontroll.

Uppstår tvist om lönegaranti vid företagsrekonstruktion föreslås att tillsynsmyndigheten i konkurs vid kronofogdemyndigheten skall bevaka statens rätt och föra dess talan vid domstol.

Införandet av lönegaranti vid företagsrekonstruktion är som nämnts en del i ett större reformpaket. De ändringar som genomförts i förmånsrätten kommer att utvärderas och i samband med detta bör även nuvarande förslag beaktas, eventuella problem kan därför fångas upp i detta sammanhang (se vidare avsnitt 10, prop. 2002/03:49 *Nya förmånsrättsregler*).

10 Författningskommentar

1 §

Ändringarna i bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.1.

I paragrafen, som anger lagens tillämpningsområde, har lagts till att lagen förutom vid konkurs i Sverige eller annat nordiskt land även gäller vid företagsrekonstruktion. Lönegaranti utgår vid sådana företagsrekonstruktioner som inletts genom beslut av domstol enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion.

4 §

Paragrafen har ändrats på så sätt att vad som gäller en anhörigs rätt till lönegaranti för pensionsfordran vid konkurs även skall tillämpas vid företagsrekonstruktion.

Rätten till lönegaranti har behandlats i avsnitt 6.1.

5 §

Av paragrafen framgår bl.a. att en arbetstagarorganisation som förvärvar en arbetstages fordran på arbetsgivaren som avser mättningsarvode eller medlemsavgift därmed också övertar arbetstages rätt till lönegaranti. Detta kan gälla även om förvärvet skett efter det att arbetsgivaren försatts i konkurs. *Andra stycket* har ändrats på så sätt att denna rätt till garanti-belopp även skall gälla vid företagsrekonstruktion.

Rätten till lönegaranti har behandlats i avsnitt 6.1.

7 §

Ändringarna i bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.3.

Paragrafen anger vilka slags fordringar som kan ersättas av garantin. Ändringarna innebär att tidigare andra och tredje styckena har flyttats till en ny paragraf, 7 a §. Även tidigare fjärde stycket har flyttats till en ny paragraf, 7 b §.

Av *första stycket* framgår att betalning vid konkurs lämnas enligt garantin för fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt. Vilka lönefordringar som omfattas av förmånsrätt framgår av 12 § förmånsrättslagen (1970:979) och är avhängigt av dagen för ansökan och beslut om konkurs. Även fordran på pension enligt 12 eller 13 § förmånsrättslagen omfattas av garantin.

Ett nytt *andra stycke* har införts. Den nya bestämmelsen innebär att vid företagsrekonstruktion lämnas betalning enligt garantin för arbetstages fordran på lön eller annan ersättning och pension som skulle ha

haft förmånsrätt enligt 12 eller 13 § förmånsrättslagen om arbetsgivaren hade försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion. Beräkningen av fordran utgår från dagen för ansökan respektive beslut om företagsrekonstruktion.

7 a §

Paragrafen, som är ny, har behandlats i avsnitt 6.3. Bestämmelsen motsvarar delvis vad som tidigare framgått av 7 § andra och tredje styckena.

I *första stycket* behandlas betalning enligt garantin för fordran på uppsägningslön för tid en månad efter konkursbeslut respektive beslut om företagsrekonstruktion. Bestämmelsen medför ingen ändring i sak såvitt avser konkurs. Av bestämmelsen framgår att uppsägningslön omfattas av lönegaranti i samma utsträckning vid företagsrekonstruktion som vid konkurs. Lönegaranti lämnas inte för fordran på uppsägningslön om arbetstagaren har eller borde ha utfört arbete åt arbetsgivaren under uppsägningstiden. Efter att företagsrekonstruktionen pågått i en månad har de arbetstagare som arbetar kvar hos arbetsgivaren inte rätt till lönegaranti oavsett om de är uppsagda eller inte. Den som arbetar kvar under uppsägningstiden har inte rätt till lönegaranti utan lön skall betalas av rekonstruktionsgäldenären, arbetsgivaren. Den som skall arbeta kvar under uppsägningstiden men inte gör det har inte heller rätt till lönegaranti. Liksom den fortsatta driften i konkurs inte skall kunna finansieras av lönegarantin kan alltså inte heller rekonstruktionsgäldenärens fortsatta drift finansieras av statliga medel. Av 5 kap. 18 § konkurslagen (1987:672) följer nämligen att ett konkursbo svarar för fordran på lön eller annan ersättning för arbete som en arbetstagare utför efter att en månad förflutit från konkursbeslutet.

Andra stycket medför ingen ändring i sak i förhållande till vad som tidigare gällt vid konkurs. Bestämmelsen har tidigare framgått av 7 § tredje stycket. Bestämmelsen är även tillämplig i fråga om uppsägningslön som görs gällande vid en företagsrekonstruktion. Till vem aktivitetsstöd lämnas anges i förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd.

Tredje stycket motsvarar vad som tidigare behandlats i 7 § andra stycket andra meningen. Bestämmelsen medför ingen ändring i sak såvitt avser konkurs. Bestämmelsen är också tillämplig vid företagsrekonstruktion.

7 b §

Paragrafen, som är ny, har behandlats i avsnitt 6.3.

Bestämmelsen motsvarar såvitt gäller konkurs vad som tidigare framgått av 7 § fjärde stycket. Bestämmelsen har därutöver gjorts tillämplig vid företagsrekonstruktion. Att betalning enligt garantin inte lämnas för sådan fordran på lön eller pension som avses i 5 kap. 2 § konkurslagen (1987:672) innebär att betalning inte lämnas för fordran på lön eller pension i den mån fordringen uppenbart överstiger vad som kan anses skäligt med hänsyn till gjord arbetsinsats, verksamhetens lönsamhet och omständigheterna i övrigt. Bestämmelsen innebär också att inte heller den som är närstående till gäldenären vid en företagsrekonstruktion får

göra gällande sådana fordringar och i vart fall inte för en längre tid tillbaka än ett år innan ansöknings om företagsrekonstruktion kom in till tingsrätten. Med närstående avses samma krets som vid en konkurs betraktas som närstående till gäldenären enligt 4 kap. 3 § konkurslagen.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

9 §

Ändringarna i bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.3 och 6.7. Paragrafen behandlar det maximala belopp och den anställningstid för vilken lönegaranti kan utgå som längst. Paragrafen har delats upp i tre stycken och anpassats så att den är tillämplig även vid företagsrekonstruktion.

Första stycket motsvarar vad som tidigare framgått av 9 § första meningen. Av bestämmelsen följer att begränsningen om fyra prisbasbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring skall avse dels fordringar som enligt 12 § förmånsrättslagen är förenade med förmånsrätt eller som skulle varit det om arbetsgivaren försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion och berättigar till lönegaranti, dels fordringar på uppsägningslön som vid en konkurs eller en företagsrekonstruktion omfattas av lönegaranti enligt 7 a § lönegarantilagen.

Av *andra stycket* framgår att vid konkurs eller företagsrekonstruktion fordran på lön eller annan ersättning är begränsad till en tid om högst åtta anställningsmånader. Bestämmelsen motsvarar vad som tidigare framgått av 9 § andra meningen.

Tredje stycket motsvarar tidigare 9 § tredje meningen.

Paragrafen har även förtydligats så att begränsningen bättre motsvarar vad som gällde vid konkurs före årsskiftet 2003/2004. Det innebär att garantiersättning för kostnader som avser försättandet av arbetsgivaren i konkurs och kostnader som arbetstagaren kan åläggas enligt 14 kap. 3 § konkurslagen inte omfattas av begränsningen.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

10 §

Paragrafen har ändrats så att vad som gäller beträffande arbetstagarens upplysningsplikt i förhållande till förvaltaren vid konkurs även skall tillämpas i förhållande till rekonstruktören vid företagsrekonstruktion.

Konkurs utan bevakning och företagsrekonstruktion

16 §

Ändringarna i bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.5.

I paragrafen har gjorts det tillägget att vid företagsrekonstruktion beslutar rekonstruktören om lönegaranti.

Ändringarna i bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.6.

Paragrafen reglerar förvaltarens skyldighet att underrätta länsstyrelsen, som handhar lönegarantiutbetalningar, om lönegarantibeslut. Paragrafen har ändrats så att det framgår att även en rekonstruktör har samma skyldighet när han eller hon finner att en fordran skall betalas enligt garantin.

18 §

Ändringarna i bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.6 och 6.7. Paragrafen föreskriver en skyldighet att i vissa fall ompröva beslut om lönegaranti och att underrätta länsstyrelsen om omprövningen lett till ett nytt beslut.

Bestämmelsen har ändrats så sätt att det framgår att rekonstruktören vid en företagsrekonstruktion har samma skyldighet som förvaltaren vid en konkurs att ompröva ett beslut avseende garantibelopp som ännu inte har betalats ut om rekonstruktören får upplysningar enligt 10 § eller kännedom om något förhållande som kan påverka arbetstagarens fordran på uppsägningslön. Vidare har ordet "förmånsrätt" ersatts av orden "rätt till betalning enligt garantin". Anledningen härtill är att uppsägningslön sedan årsskiftet 2003/2004 kan vara lönegarantiberättigad trots att den inte är förmånsberättigad. Vissa redaktionella ändringar har gjorts.

19 §

Ändringarna i bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.6. Paragrafen reglerar skyldigheten att expediera ett beslut om lönegaranti.

I *första strecksatsen* behandlas vad som gäller vid konkurs. Någon ändring har inte gjorts i sak. I *andra strecksatsen* behandlas vad som gäller vid företagsrekonstruktion. En kopia av ett beslut enligt 16 eller 18 § skall sändas till den tillsynsmyndighet som skulle ha utövat tillsyn om arbetsgivaren försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion.

20 §

Ändringarna i bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.6.

Paragrafen har ändrats så att det framgår att även en rekonstruktör får rätta beslut som innehåller uppenbara oriktigheter till följd av skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende.

20 a §

Bestämmelsen, som är ny, behandlas i avsnitt 6.6.

Genom bestämmelsen införs en uppgiftsskyldighet för rekonstruktören vid en företagsrekonstruktion i förhållande till den tillsynsmyndighet som skulle ha utövat tillsyn om arbetsgivaren försatts i konkurs. Rekonstruktören skall lämna sådana uppgifter om fordringar hos gälde-

nären vid en företagsrekonstruktion som kan ha betydelse för betalning enligt garantin, t.ex. storleken på löneanspråken, uppsägningstider eller om arbetstagarens inflytande i verksamheten. Uppgifterna skall lämnas på begäran av myndigheten.

22 §

Ändringarna i bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.6.

Paragrafen föreskriver att det är länsstyrelsen som betalar ut lönegarantiersättning. Den har ändrats så att det framgår att vid en företagsrekonstruktion är det länsstyrelsen i det län dit den tingsrätt som handlägger rekonstruktionsärendet hör som skall betala ut garantibeloppet.

25 §

Ändringarna i bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.6.

Paragrafen föreskriver en skyldighet för arbetstagare att lämna en försäkran om sina anställnings- och avlöningsförhållanden. Vidare föreskrivs i paragrafen att arbetstagaren i vissa fall skall visa att han eller hon för den tid fordran på uppsägningslön avser har varit anmäld som arbetsökande hos den offentliga arbetsförmedlingen. Bestämmelsen har gjorts tillämplig även vid företagsrekonstruktion.

26 §

Ändringarna i bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.6 och 6.7.

Paragrafen behandlar skyldighet dels för länsstyrelsen att i vissa fall informera förvaltaren om uppgifter som en arbetstagare lämnat, dels för förvaltaren att i sådant fall pröva sitt beslut innan utbetalning får ske.

Första stycket har ändrats så att det framgår att länsstyrelsen skall sända en kopia av uppgifterna som arbetstagaren lämnat i försäkran enligt 25 § till rekonstruktören. Vidare har ordet "förmånsrätt" ersatts av orden "rätt till betalning enligt garantin". Anledningen härtill är att uppsägningslön sedan årsskiftet 2003/2004 kan vara lönegarantiberättigad trots att den inte är förmånsberättigad.

Andra stycket har ändrats så att en hänvisning även görs till rekonstruktören. Om länsstyrelsen ansett att uppgifterna som arbetstagaren lämnat enligt 25 § kan påverka frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av lönegaranti får garantibeloppet inte betalas ut innan rekonstruktören har omprövat sitt tidigare ställningstagande i frågan eller underrättat länsstyrelsen om att uppgifterna i försäkran inte ger anledning till en ny bedömning.

28 §

Ändringarna i bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.2 och 6.6. I paragrafen regleras statens regressrätt. Paragrafen har delats upp i två stycken.

Första stycket som motsvarar tidigare 28 § första meningen har gjorts tillämpligt vid företagsrekonstruktion. I fråga om utbetalat garantibelopp inträder staten i arbetstagarens rätt mot arbetsgivaren. Av bestämmelsen framgår att staten inträder i arbetstagarens rätt även mot gäldenären vid en företagsrekonstruktion. Staten kan inte få bättre rätt än vad arbetstagaren har mot gäldenären dvs. arbetsgivaren. Staten har rätt till ersättning från arbetsgivaren för den del av arbetstagarens lön som betalats enligt garantin. Även rätt till t.ex. ränta på det utbetalda beloppet kan föreligga, dock ej utöver vad arbetstagaren skulle haft rätt till och därmed inte heller rätt till ränta på ränta. Vid dröjsmål med lönebetalning är arbetsgivaren skyldig att betala dröjsmålsränta från förfallodagen enligt räntelagen (1975:635).

Andra stycket motsvarar tidigare 28 § andra meningen. Någon ändring i sak har inte gjorts. Redaktionella ändringar har gjorts.

29 §

Ändringarna i bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.6. Paragrafen reglerar arbetstagares möjlighet att överklaga ett beslut om lönegaranti.

Av *första stycket* framgår att en arbetstagare som är missnöjd med förvaltarens beslut enligt 16 eller 18 §, får väcka talan mot staten inom tre veckor från det att han eller hon fick del av beslutet. Bestämmelsen har ändrats i sak så att den även gäller en rekonstruktörs lönegarantibeslut vid företagsrekonstruktion.

Av *andra stycket*, som är nytt, följer att vid konkurs förs statens talan vid tingsrätten av tillsynsmyndigheten vid konkurs och vid företagsrekonstruktion förs statens talan av den tillsynsmyndighet som skulle ha utövat tillsyn om arbetsgivaren försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion.

30 §

Ändringarna i bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.6.

Paragrafen reglerar statens möjlighet att överklaga ett beslut om lönegaranti. Paragrafen har ändrats så att det framgår att vid en företagsrekonstruktion skall den tillsynsmyndighet som skulle ha utövat tillsyn om arbetsgivaren försatts i konkurs få väcka talan mot en rekonstruktörs beslut om myndigheten finner att beslutet är oriktigt. Talan skall precis som vid en konkurs vara väckt mot arbetstagaren inom tre veckor från det att myndigheten fick del av beslutet.

32 §

Ändringarna i bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.6.

Paragrafens *första stycke* har ändrats så att en talan enligt 29 eller 30 § som rör lönegarantibeslut vid företagsrekonstruktion skall väckas vid den tingsrätt som handlägger ärendet om företagsrekonstruktion.

Ändringarna i bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.6.

Paragrafen föreskriver att betalning enligt garantin som betalats ut vid konkurs skall återbetalas om konkursbeslutet upphävs. Paragrafen har ändrats så att återbetalning även skall ske om ett beslut om företagsrekonstruktion upphävs. Det är endast fråga om fall där det ursprungliga beslutet om att inleda företagsrekonstruktion upphävs i en högre instans. Ett beslut om att en inledd företagsrekonstruktion skall upphöra medför inte någon återbetalningsskyldighet av redan mottagen lönegarantiersättning.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

De föreslagna ändringarna träder i kraft den 1 juni 2005. Bestämmelserna om lönegaranti vid företagsrekonstruktion skall tillämpas när beslutet om företagsrekonstruktion fattas på grund av en ansökan om företagsrekonstruktion som inkommit till tingsrätten den 1 juni 2005 eller senare.

Sammanfattning av departementspromemorian – Lönegaranti vid företagsrekonstruktion (Ds 2003:17)

Prop. 2004/05:57
Bilaga 1

I promemorian föreslås att det införs statlig lönegaranti vid företagsrekonstruktion. Promemorians överväganden bygger vidare på Förmånsrättskommitténs huvudbetänkande Nya förmånsrättsregler och är nära förbundna med det förslag om nya förmånsrättsregler som regeringen har lagt fram i propositionen – Nya förmånsrättsregler (prop. 2003/04:49).

I huvudsak föreslås att lönegaranti vid företagsrekonstruktion utformas på ett sätt som motsvarar vad som kommer att gälla för lönegaranti vid konkurs efter ikraftträdandet av lagändringarna om nya förmånsrättsregler. Liksom vid konkurs skall viss uppsägningslön omfattas av lönegarantiersättning.

I promemorian föreslås att rekonstruktören skall fatta beslut om lönegaranti vid företagsrekonstruktion.

För vissa fall då samma verksamhet genomgår flera insolvensförfaranden i följd föreslås att dessa förfaranden i lönegarantihänseende anses som ett enda förfarande om de föranletts av en och samma insolvenssituation.

I promemorian övervägs också om staten såsom i dag bör ha rätt till ränta på utbetalade lönegarantibelopp. Något förslag till ändring i denna läggs inte fram i promemorian.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2005.

Förslag till lag om ändring i lönegarantilagen (1992:497)

Härigenom föreskrivs i fråga om lönegarantilagen (1992:497)

dels att 1, 4, 5, 7, 9, 9 a, 10, 16–20, 22, 25, 26, 28–30, 32 och 35 §§
skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 16 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

För betalning av arbetstagares fordran hos en arbetsgivare som har försatts i konkurs i Sverige eller i ett annat nordiskt land *svarar staten enligt denna lag* (statlig lönegaranti).

Staten svarar enligt denna lag för betalning av arbetstagares fordran hos en arbetsgivare som har försatts i konkurs i Sverige eller i ett annat nordiskt land *eller som är föremål för företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion* (statlig lönegaranti).

4 §

Vad som sägs om arbetstagare gäller även en sådan anhörig till arbetstagare som har pensionsfordran hos konkursgäldenären med anledning av arbetstagarens anställning.

Vad som sägs om arbetstagare gäller även en sådan anhörig till arbetstagare som har pensionsfordran hos konkursgäldenären *eller rekonstruktionsgäldenären* med anledning av arbetstagarens anställning.

5 §

Om en fordran har överlåtits, har förvärvaren rätt till utbetalning enligt garantin (garantibelopp) endast om förvärvet har avsett mättningsarvode eller därmed jämförlig avgift eller facklig medlemsavgift.

Rätt till garantibelopp föreligger också om förvärvet har skett efter att konkursbeslutet meddelades och förvärvaren är en arbetstagarorganisation i vilken överlåtaren är medlem eller en fond i vars förvaltning organisationen deltar.

Rätt till garantibelopp föreligger också om förvärvet har skett efter att konkursbeslutet *eller beslutet om företagsrekonstruktion* meddelades och förvärvaren är en arbetstagarorganisation i vilken överlåtaren är medlem eller en fond i vars förvaltning organisationen deltar.

Betalning enligt garantin lämnas för sådan fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) och för fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.

Betalning enligt garantin lämnas också för fordran på uppsägningslön för tid efter en månad från konkursbeslutet. Betalning lämnas dock inte till sådan arbetstagare som avses i 12 § sjätte stycket förmånsrättslagen.

Fordran på uppsägningslön omfattas av garantin längst för uppsägningsstid som motsvarar uppsägningsstid enligt 11 § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Uppsägningslön för tid under vilken arbetstagaren inte utför arbete för annan och inte heller driver egen rörelse omfattas av garantin endast om arbetstagaren kan visa att han har anmält sig hos offentlig arbetsförmedling som arbetssökande. För uppsägningsstid omfattar garantin endast lön eller ersättning som överstiger inkomst vilken arbetstagaren under den tid lönen eller ersättningen avser har haft av egen rörelse eller har förvärvat eller borde ha kunnat förvärva i en annan anställning. Vid bestämmande av i vilken utsträckning fordran på lön eller ersättning under uppsägningsstid omfattas av garantin skall med samtidig inkomst i annan anställning jämföras aktivitetsstöd som lämnas till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program, i den mån stödet avser samma tid som lönen eller ersättningen och arbetstagaren har blivit berättigad till stödet efter uppsägningen.

Arbetstagarens rätt till betalning enligt garantin är oberoende av om hans fordran sätts ned genom ett ackord.

I vilken utsträckning fordran på lön eller pension får göras gällande i konkurs framgår av 5 kap. 2 § konkurslagen (1987:672).

Vid konkurs lämnas betalning enligt garantin för sådan fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) och för fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag. Vid företagsrekonstruktion lämnas betalning för sådan fordran på lön eller annan ersättning och pension som skulle ha haft förmånsrätt om arbetsgivaren hade försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion.

Betalning enligt garantin lämnas också för fordran på uppsägningslön för tid efter en månad från konkursbeslutet. Detsamma gäller vid beslut om företagsrekonstruktion, i den mån arbetstagaren inte utfört eller borde ha utfört arbete för arbetsgivarens räkning. Betalning lämnas dock inte till sådan arbetstagare som avses i 12 § sjätte stycket förmånsrättslagen.

9 §

Betalning enligt garantin lämnas för varje arbetstagare med ett belopp som motsvarar högst fyra gånger det *vid tiden för konkursbeslutet gällande* prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. För fordran på lön eller annan ersättning gäller garantin för en sammanlagd anställningstid om högst åtta månader. Betalning för fordran som avser ersättning för särskilda kostnader lämnas framför annan fordran.

Betalning enligt garantin lämnas för varje arbetstagare med ett belopp som motsvarar högst fyra gånger det prisbasbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring *som gäller vid tiden för konkursbeslutet eller beslutet om företagsrekonstruktion*. För fordran på lön eller annan ersättning gäller garantin för en sammanlagd anställningstid om högst åtta månader. Betalning för fordran som avser ersättning för särskilda kostnader lämnas framför annan fordran.

9 a §

Om arbetsgivaren försätts i konkurs under pågående företagsrekonstruktion, skall förfarandena anses som ett enda insolvensförfarande vid betalning enligt garantin. Detsamma gäller om en verksamhet i övrigt genomgår fler än ett insolvensförfarande och förfarandena har föranletts av samma insolvenssituation.

Om ett enda insolvensförfarande anses föreligga och betalning enligt garantin lämnats under det första av de ingående förfarandena, skall vid betalning enligt 7 och 9 §§ under ett senare förfarande den tidigare lämnade garantin räknas in. Detta gäller dock inte i den mån lämnad garanti återbetalats till staten.

10 §

Om en arbetstagare har inkomster från en annan anställning under uppsägningstiden och dessa avser samma tid som hans fordran i konkursen, skall han upplysa förvaltaren om inkomsterna.

Om en arbetstagare har inkomster från en annan anställning under uppsägningstiden och dessa avser samma tid som hans fordran i konkursen *eller företagsrekonstruktionen*, skall han upplysa förvaltaren *eller rekonstruktionen* om inkomsterna.

Sådan upplysning skall också lämnas om arbetstagaren får aktivitetsstöd vid deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Prop. 2004/05:57
Bilaga 2

Konkurs utan bevakning

Konkurs utan bevakning och
företagsrekonstruktion

16 §

Om bevakning inte förekommer, skall förvaltaren snarast pröva och meddela beslut i frågan om en fordran i *konkursen* skall betalas enligt garantin.

Vid *konkurs* i vilken bevakning inte förekommer och vid *företagsrekonstruktion* skall förvaltaren eller *rekonstruktören* snarast pröva och meddela beslut i frågan om en fordran skall betalas enligt garantin.

17 §

Om förvaltaren finner att fordran skall betalas enligt garantin, skall han samma dag som beslutet meddelas till den länsstyrelse som avses i 22 § sända en underrättelse om beslutets innehåll.

Om förvaltaren eller *rekonstruktören* finner att fordran skall betalas enligt garantin, skall han samma dag som beslutet meddelas till den länsstyrelse som avses i 22 § sända en underrättelse om beslutets innehåll.

18 §

Om förvaltaren, sedan han funnit att fordran skall betalas enligt garantin, får upplysningar enligt 10 § eller om han på annat sätt får kännedom om något förhållande som påverkar frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av förmånsrätt, skall han snarast ompröva sitt beslut avseende garantibelopp som ännu inte har betalats ut.

Om förvaltaren eller *rekonstruktören*, sedan han funnit att fordran skall betalas enligt garantin, får upplysningar enligt 10 § eller om han på annat sätt får kännedom om något förhållande som påverkar frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av *lönegaranti*, skall han snarast ompröva sitt beslut avseende garantibelopp som ännu inte har betalats ut.

Om omprövningen medför att utbetalning av garantin skall ske med ett annat belopp än tidigare, skall han samma dag sända en underrättelse om beslutets innehåll till länsstyrelsen.

19 §

Kopia av beslut enligt 16 eller 18 § skall samma dag som beslutet meddelades sändas till tillsynsmyndigheten i *konkursen* och arbetstagaren.

Kopia av beslut enligt 16 eller 18 § skall samma dag som beslutet meddelades sändas till tillsynsmyndigheten i *konkurs* och arbetstagaren.

20 §

Förvaltaren får rätta beslut som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende.

Förvaltaren *och rekonstruktören* får rätta beslut som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende.

22 §

Garantibelopp betalas av länsstyrelsen i det län dit den tingsrätt som handlägger konkursärendet hör. I de fall som avses i 21 § betalas garantibeloppet av länsstyrelsen i det län där arbetstagaren vistas.

Garantibelopp betalas av länsstyrelsen i det län dit den tingsrätt som handlägger konkurs- *eller rekonstruktionsärendet* hör. I de fall som avses i 21 § betalas garantibeloppet av länsstyrelsen i det län där arbetstagaren vistas.

25 §

Innan garantibelopp för fordran på uppsägningslön betalas ut skall arbetstagaren till länsstyrelsen lämna en försäkran på heder och samvete om sina anställnings- och avlöningsförhållanden under uppsägningstiden.

Om arbetstagaren under uppsägningstiden inte utför arbete för konkursgäldenären eller någon annan och inte heller driver egen rörelse, får garantibelopp för fordran på uppsägningslön betalas ut endast om arbetstagaren visar att han för den tid fordran avser har varit anmäld som arbetsökande hos offentlig arbetsförmedling.

Om arbetstagaren under uppsägningstiden inte utför arbete för konkursgäldenären, *rekonstruktionsgäldenären* eller någon annan och inte heller driver egen rörelse, får garantibelopp för fordran på uppsägningslön betalas ut endast om arbetstagaren visar att han för den tid fordran avser har varit anmäld som arbetsökande hos offentlig arbetsförmedling.

26 §

Anser länsstyrelsen att uppgifterna som arbetstagaren har lämnat i en försäkran enligt 25 § kan påverka frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av förmånsrätt, skall länsstyrelsen skyndsamt sända kopia av försäkran till förvaltaren.

I sådana fall får garantibelopp för fordran på uppsägningslön inte betalas ut innan förvaltaren har

Anser länsstyrelsen att uppgifterna som arbetstagaren har lämnat i en försäkran enligt 25 § kan påverka frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av *lönegaranti*, skall länsstyrelsen skyndsamt sända kopia av försäkran till förvaltaren eller rekonstruktören.

I sådana fall får garantibelopp för fordran på uppsägningslön inte betalas ut innan förvaltaren *eller rekonstruktören* har omprövat sitt

omprövat sitt tidigare ställningstagande i frågan om lönegaranti eller underrättat länsstyrelsen om att uppgifterna i försäkran inte ger anledning till en ny bedömning.

tidigare ställningstagande i frågan om lönegaranti eller underrättat länsstyrelsen om att uppgifterna i försäkran inte ger anledning till en ny bedömning.

Prop. 2004/05:57
Bilaga 2

28 §

I fråga om utbetalat garantibelopp inträder staten i arbetstagarens rätt mot konkursgäldenären. Utdelning i konkursen för arbetstagarens fordran som ersatts av garantin tillfaller staten intill detta belopp.

I fråga om utbetalat garantibelopp inträder staten i arbetstagarens rätt mot konkursgäldenären *eller rekonstruktionsgäldenären*. Utdelning i konkursen för arbetstagarens fordran som ersatts av garantin tillfaller staten intill detta belopp.

29 §

Om en arbetstagare är missnöjd med förvaltarens beslut enligt 16 eller 18 §, får han väcka talan mot staten inom tre veckor från det att han fick del av beslutet. Statens talan förs vid tingsrätten av tillsynsmyndigheten.

Om en arbetstagare är missnöjd med förvaltarens *eller rekonstruktörens* beslut enligt 16 eller 18 §, får han väcka talan mot staten inom tre veckor från det att han fick del av beslutet. Statens talan förs vid tingsrätten av tillsynsmyndigheten.

30 §

Om tillsynsmyndigheten finner att förvaltarens beslut är oriktigt, får myndigheten väcka talan mot arbetstagaren inom tre veckor från det att myndigheten fick del av beslutet.

Om tillsynsmyndigheten finner att förvaltarens *eller rekonstruktörens* beslut är oriktigt, får myndigheten väcka talan mot arbetstagaren inom tre veckor från det att myndigheten fick del av beslutet.

32 §

Talan enligt 29 eller 30 § skall väckas vid den tingsrätt som handlägger konkursärendet.

Talan enligt 29 eller 30 § skall väckas vid den tingsrätt som handlägger konkurs- *eller rekonstruktionsärendet*.

En arbetstagare, som är missnöjd med tillsynsmyndighetens beslut enligt 21 §, får inom den tid som anges i 29 § väcka talan mot staten vid den tingsrätt där arbetstagaren skall svara i tvistemål i allmänhet.

35 §

Om betalning enligt garantin har skett och konkursbeslutet därefter

Om betalning enligt garantin har skett och konkursbeslutet *eller*

upphävs genom ett beslut som vinner laga kraft, skall den som tagit emot betalningen betala tillbaka beloppet.

beslutet om företagsrekonstruktion
därefter upphävs genom ett beslut som vinner laga kraft, skall den som tagit emot betalningen betala tillbaka beloppet.

Prop. 2004/05:57
Bilaga 2

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.
 2. I fråga om en företagsrekonstruktion som har beslutats på grund av en ansökan som gjorts före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser.

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 2004/05:57
Bilaga 3

Svea hovrätt, Arbetsdomstolen, Malmö tingsrätt, Domstolsverket, Konkurrensverket, Riksskatteverket, Riksrevisionsverket, Riksgäldskontoret, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet, Närings- och teknikutvecklingsverket, Statskontoret, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Sveriges advokatsamfund, Föreningen Sveriges Kronofogdar, Stockholms handelskammare, Stiftelsen Ackordscentralen, Svenska bankföreningen, Fristående Sparbankers Riksförbund, Finansbolagens förening, Konkursförvaltarkollegiernas förening, Företagsrekonstruktionsföreningen, Svensk Handel, Företagarnas Riksorganisation, Företagarförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund, Svenska Kreditmannaföreningen, Svenskt Näringsliv, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges Akademikers Centralorganisation, ILO-kommittén.

Förslag till lag om ändring i lönegarantilagen (1992:497)

Härigenom föreskrivs i fråga om lönegarantilagen (1992:497)

dels att 1, 4, 5, 7, 9, 10, 16–20, 22, 25, 26, 28–30, 32 och 35 §§ samt rubriken närmast före 16 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 7 a, 7 b och 20 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

För betalning av arbetstagares fordran hos en arbetsgivare som har försatts i konkurs i Sverige eller i ett annat nordiskt land *svarar staten enligt denna lag (statlig lönegaranti)*.

Vad som sägs om arbetstagare gäller även en sådan anhörig till arbetstagare som har pensionsfordran hos konkursgäldenären *med anledning av arbetstagarens anställning*.

Om en fordran har överlåtits, har förvärvaren rätt till utbetalning enligt garantin (garantibelopp) endast om förvärvet har avsett mättingsarvode eller därmed jämförlig avgift eller facklig medlemsavgift.

Rätt till garantibelopp föreligger också om förvärvet har skett efter att konkursbeslutet meddelades och förvärvaren är en arbetstagarorganisation i vilken överlåtaren är medlem eller en fond i vars förvaltning organisationen deltar.

Föreslagen lydelse

1 §

Staten svarar enligt denna lag för betalning av arbetstagares fordran (statlig lönegaranti) hos en arbetsgivare som

– har försatts i konkurs i Sverige eller i ett annat nordiskt land, eller
– är föremål för företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion.

4 §

Vad som sägs om arbetstagare gäller även en sådan anhörig till arbetstagare som *med anledning av arbetstagarens anställning* har pensionsfordran hos konkursgäldenären *eller gäldenären vid företagsrekonstruktion*.

5 §

Rätt till garantibelopp föreligger också om förvärvet har skett efter att konkursbeslutet *eller beslutet om företagsrekonstruktion* meddelades och förvärvaren är en arbetstagarorganisation i vilken överlåtaren är medlem eller en fond i vars förvaltning organisationen deltar.

Betalning enligt garantin lämnas för sådan fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) och för fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.

Vid konkurs lämnas betalning enligt garantin för sådan fordran på lön eller annan ersättning och på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § förmånsrättslagen (1970:979).

Vid företagsrekonstruktion lämnas betalning enligt garantin för fordran på lön eller annan ersättning och på pension som skulle haft förmånsrätt enligt 12 eller 13 § förmånsrättslagen om arbetsgivaren hade försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion.

Betalning enligt garantin lämnas också för fordran på uppsägningslön för tid efter en månad från konkursbeslutet. Betalning lämnas dock inte till sådan arbetstagare som avses i 12 § sjätte stycket förmånsrättslagen.

Fordran på uppsägningslön omfattas av garantin längst för uppsägningstid som beräknats enligt 11 § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Uppsägningslön för tid under vilken arbetstagaren inte utför arbete för annan och inte heller driver egen rörelse omfattas av garantin endast om arbetstagaren kan visa att han har anmält sig hos offentlig arbetsförmedling som arbetssökande. För uppsägningstid omfattar garantin endast lön eller ersättning som överstiger inkomst vilken arbetstagaren under den tid lönen eller ersättningen avser har haft av egen rörelse eller har förvärvat eller borde ha kunnat förvärva i en annan anställning. Vid bestämmande av i vilken utsträckning fordran på lön eller ersättning under uppsägningstid omfattas av garantin skall med samtidig inkomst i annan anställning jämföras aktivitetsstöd som lämnas

¹² Senaste lydelse 2003:544.

till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program, i den mån stödet avser samma tid som lönen eller ersättningen och arbetstagaren har blivit berättigad till stödet efter uppsägningen.

I vilken utsträckning fordran på lön eller pension får göras gällande i konkurs framgår av 5 kap. 2 § konkurslagen (1987:672).

7 a §

Betalning enligt garantin lämnas också för fordran på uppsägningslön för tid efter en månad från konkursbeslutet. Detsamma gäller vid beslut om företagsrekonstruktion, i den mån arbetstagaren under uppsägningstiden inte utfört och inte heller borde ha utfört arbete för arbetsgivarens räkning.

Fordran på uppsägningslön omfattas av garantin längst för uppsägningstid som beräknats enligt 11 § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Uppsägningslön för tid under vilken arbetstagaren inte utför arbete för annan och inte heller driver egen rörelse omfattas av garantin endast om arbetstagaren kan visa att han eller hon har anmält sig som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen. För uppsägningstid omfattar garantin endast lön eller ersättning som överstiger inkomst vilken arbetstagaren under den tid lönen eller ersättningen avser har haft av egen rörelse eller har förvärvat eller borde ha kunnat förvärva i en annan anställning. Vid bestämmande av i vilken utsträckning fordran på lön eller ersättning under uppsägningstid omfattas av garantin skall med samtidig inkomst i annan anställning jämföras aktivitetsstöd som lämnas till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program, i den

mån stödet avser samma tid som lönen eller ersättningen och arbetstagaren har blivit berättigad till stödet efter uppsägningen.

Betalning enligt garantin lämnas dock inte till sådan arbetstagare som avses i 12 § förmånsrättslagen (1970:979) sjätte stycket förmånsrättslagen.

7 b §

I vilken utsträckning fordran på lön eller pension får göras gällande i konkurs framgår av 5 kap. 2 § konkurslagen (1987:672).

Vid företagsrekonstruktion lämnas inte betalning enligt garantin för en sådan fordran på lön eller pension som avses i 5 kap. 2 § konkurslagen.

9 §¹³

Betalning enligt garantin lämnas för varje arbetstagare med ett belopp som motsvarar högst fyra gånger det vid tiden för konkursbeslutet gällande prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. För fordran på lön eller annan ersättning gäller garantin för en sammanlagd anställningstid om högst åtta månader. Betalning för fordran som avser ersättning för särskilda kostnader lämnas framför annan fordran.

Betalning enligt garantin lämnas för varje arbetstagare med ett belopp som motsvarar högst fyra gånger det prisbasbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring som gäller vid tiden för konkursbeslutet eller beslutet om företagsrekonstruktion för fordran

– som enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) är förenad med förmånsrätt eller skulle ha varit det om arbetsgivaren försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion och

– enligt 7 a § denna lag.

För fordran på lön eller annan ersättning gäller garantin för en sammanlagd anställningstid om högst åtta månader.

Vid konkurs lämnas betalning för fordran som avser ersättning för särskilda kostnader framför annan fordran.

¹³ Senaste lydelse 2003:544.

10 §¹⁴

Om en arbetstagare har inkomster från en annan anställning under uppsägningstiden och dessa avser samma tid som *hans* fordran i konkursen, skall han upplysa förvaltaren om inkomsterna.

Om en arbetstagare har inkomster från en annan anställning under uppsägningstiden och dessa avser samma tid som *arbets- tagarens* fordran i konkursen *eller mot gäldenären vid företagsrekonstruktion*, skall han *eller hon* upplysa förvaltaren *eller rekonstruktören* om inkomsterna.

Sådan upplysning skall också lämnas om arbetstagaren får aktivitetsstöd vid deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Konkurs utan bevakning

Konkurs utan bevakning *och företagsrekonstruktion*

16 §

Om bevakning inte förekommer, skall förvaltaren snarast pröva och meddela beslut i frågan om en fordran *i konkursen* skall betalas enligt garantin.

Vid konkurs där bevakning inte förekommer och vid företagsrekonstruktion, skall förvaltaren *eller rekonstruktören* snarast pröva och meddela beslut i frågan om en fordran skall betalas enligt garantin.

17 §

Om förvaltaren finner att fordran skall betalas enligt garantin, skall han samma dag som beslutet meddelas till den länsstyrelse som avses i 22 § *sända en underrättelse om beslutets innehåll*.

Om förvaltaren *eller rekonstruktören* finner att fordran skall betalas enligt garantin, skall han *eller hon* samma dag som beslutet meddelas *sända en underrättelse om beslutets innehåll* till den länsstyrelse som avses i 22 §.

18 §

Om förvaltaren, *sedan han har funnit att fordran skall betalas enligt garantin*, får upplysningar enligt 10 § eller *om han på annat sätt får kännedom om något förhållande som påverkar frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av förmånsrätt*, skall han snarast ompröva sitt beslut avseende garantibelopp som ännu inte har betalats ut.

Om förvaltaren *eller rekonstruktören*, *efter att ha fattat beslut om betalning* enligt garantin, får upplysningar enligt 10 § eller på annat sätt får kännedom om något förhållande som påverkar frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av *rätt till betalning enligt garantin*, skall förvaltaren *eller rekonstruktören* snarast ompröva sitt beslut avseende garantibelopp som ännu inte har betalats ut.

¹⁴ Senaste lydelse 2000:1362.

Om omprövningen medför att utbetalning enligt garantin skall ske med ett annat belopp än tidigare, skall *han* samma dag sända en underrättelse om beslutets innehåll till länsstyrelsen.

Om omprövningen medför att utbetalning enligt garantin skall ske med ett annat belopp än tidigare, skall *förvaltaren eller rekonstruktören* samma dag sända en underrättelse om beslutets innehåll till länsstyrelsen.

19 §

Kopia av beslut enligt 16 eller 18 § skall samma dag som beslutet meddelades sändas *till tillsynsmyndigheten i konkursen och arbetstagaren*.

Kopia av *ett* beslut enligt 16 eller 18 § skall samma dag som beslutet meddelades

– *vid konkurs sändas till arbetstagaren och tillsynsmyndigheten i konkursen,*

– *vid företagsrekonstruktion sändas till arbetstagaren och den tillsynsmyndighet som skulle ha utövat tillsyn om arbetsgivaren försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion.*

20 §

Förvaltaren får rätta beslut som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende.

Förvaltaren *eller rekonstruktören* får rätta beslut som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende.

20 a §

Vid företagsrekonstruktion skall rekonstruktören lämna sådana uppgifter om fordringar hos gäldenären som kan ha betydelse för betalning enligt garantin. Uppgifterna skall lämnas på begäran av den tillsynsmyndighet som skulle ha utövat tillsyn om arbetsgivaren försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion.

22 §

Garantibelopp betalas av länsstyrelsen i det län dit den tingsrätt som handlägger *konkursärendet* hör. I de fall som avses i 21 § betalas garantibeloppet av länsstyrelsen i det län där arbets- tagaren vistas.

Garantibelopp betalas av länsstyrelsen i det län dit den tingsrätt som handlägger *konkursärendet eller ärendet om företagsrekonstruktion* hör. I de fall som avses i 21 § betalas garanti- beloppet av länsstyrelsen i det län

25 §¹⁵

Innan garantibelopp för fordran på uppsägningslön betalas ut skall arbetstagaren till länsstyrelsen lämna en försäkran på heder och samvete om sina anställnings- och avlöningsförhållanden under uppsägningstiden.

Om arbetstagaren under uppsägningstiden inte utför arbete för konkursgäldenären eller någon annan och inte heller driver egen rörelse, får garantibelopp för fordran på uppsägningslön betalas ut endast om arbetstagaren visar att han för den tid fordran avser har varit anmäld som arbetssökande hos *offentlig arbetsförmedling*.

Om arbetstagaren under uppsägningstiden inte utför arbete för konkursgäldenären, *gäldenären vid företagsrekonstruktion* eller någon annan och inte heller driver egen rörelse, får garantibelopp för fordran på uppsägningslön betalas ut endast om arbetstagaren visar att han *eller hon* för den tid fordran avser har varit anmäld som arbetssökande hos *den offentliga arbetsförmedlingen*.

26 §

Anser länsstyrelsen att uppgifterna som arbetstagaren har lämnat i en försäkran enligt 25 § kan påverka frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av *förmånsrätt*, skall länsstyrelsen skyndsamt sända kopia av försäkran till förvaltaren.

I sådana fall får garantibelopp för fordran på uppsägningslön inte betalas ut innan förvaltaren har omprövat sitt tidigare ställningstagande i frågan om lönegaranti eller underrättat länsstyrelsen om att uppgifterna i försäkran inte ger anledning till en ny bedömning.

Anser länsstyrelsen att uppgifterna som arbetstagaren har lämnat i en försäkran enligt 25 § kan påverka frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av *rätt till betalning enligt garantin*, skall länsstyrelsen skyndsamt sända kopia av försäkran till förvaltaren *eller rekonstruktören*.

I sådana fall får garantibelopp för fordran på uppsägningslön inte betalas ut innan förvaltaren *eller rekonstruktören* har omprövat sitt tidigare ställningstagande i frågan om lönegaranti eller underrättat länsstyrelsen om att uppgifterna i försäkran inte ger anledning till en ny bedömning.

28 §

I fråga om utbetalat garantibelopp inträder staten i arbetstagarens rätt mot konkursgäldenären. *Utdelning i konkursen för arbetstagarens fordran som ersatts av garantin tillfaller staten intill detta belopp.*

I fråga om utbetalat garantibelopp inträder staten i arbetstagarens rätt mot konkursgäldenären *eller gäldenären vid företagsrekonstruktion.*

Utdelning i konkurs för arbetstagarens fordran som ersatts av garantin tillfaller staten upp till

¹⁵ Senaste lydelse 1994:636.

29 §

Om en arbetstagare är missnöjd med förvaltarens beslut enligt 16 eller 18 §, får *han* väcka talan mot staten inom tre veckor från det att han fick del av beslutet. *Statens talan förs vid tingsrätten av tillsynsmyndigheten.*

Om en arbetstagare är missnöjd med förvaltarens eller *rekonstruktörens* beslut enligt 16 eller 18 §, får *arbetstagaren* väcka talan mot staten inom tre veckor från det att han *eller hon* fick del av beslutet.

Vid konkurs förs statens talan vid tingsrätten av tillsynsmyndigheten vid konkurs. Vid företagsrekonstruktion förs statens talan av den tillsynsmyndighet som skulle ha utövat tillsyn om arbetsgivaren försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion.

30 §

Om *tillsynsmyndigheten* finner att förvaltarens beslut är oriktigt, får myndigheten väcka talan mot arbetstagaren inom tre veckor från det att myndigheten fick del av beslutet.

Om *den myndighet som avses i 29 § andra stycket* finner att förvaltarens eller *rekonstruktörens* beslut är oriktigt, får myndigheten väcka talan mot arbetstagaren inom tre veckor från det att myndigheten fick del av beslutet.

32 §

Talan enligt 29 eller 30 § skall väckas vid den tingsrätt som handlägger konkursärendet.

Talan enligt 29 eller 30 § skall väckas vid den tingsrätt som handlägger konkursärendet *eller ärendet om företagsrekonstruktion.*

En arbetstagare, som är missnöjd med tillsynsmyndighetens beslut enligt 21 §, får inom den tid som anges i 29 § väcka talan mot staten vid den tingsrätt där arbetstagaren skall svara i tvistemål i allmänhet.

35 §

Om betalning enligt garantin har skett och konkursbeslutet därefter upphävs genom ett beslut som vinner laga kraft, skall den som tagit emot betalningen betala tillbaka beloppet.

Om betalning enligt garantin har skett och konkursbeslutet *eller beslutet om företagsrekonstruktion* därefter upphävs genom ett beslut som vinner laga kraft, skall den som tagit emot betalningen betala tillbaka beloppet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2005.

2. De nya bestämmelserna om lönegaranti vid företagsrekonstruktion skall tillämpas om beslutet om företagsrekonstruktion fattats på grund av

en ansökan om företagsrekonstruktion som inkommit till tingsrätten den 1 juni 2005 eller senare.

Prop. 2004/05:57
Bilaga 4

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2004-09-09

Närvarande: f.d. justitierådet Lars K Beckman, f.d. justitierådet Inger Nyström och regeringsrådet Bengt-Åke Nilsson.

Lönegaranti vid företagsrekonstruktion

Enligt en lagrådsremiss den 17 juni 2004 (Näringsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lönegarantilagen (1992:497).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Jonas Ragell och hovrättsassessorn Jonas Bäckstrand.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Det remitterade förslaget har till syfte att i lagen om lönegaranti införa en garanti vid företagsrekonstruktion på samma sätt som redan enligt lagen gäller vid konkurs. Inarbetningen synes ha skett så att den medfört minsta möjliga materiella ändringar. I de bestämmelser som anger t.ex. konkursgäldenären, konkursbeslutet eller fordran i konkurs har sålunda endast införts motsvarande beteckningar hänförliga till företagsrekonstruktion. Det har med denna metod inte kunnat undvikas att den föreslagna lagtexten i flera fall blivit otymplig. Lagrådet återkommer beträffande några paragrafer till detta med förslag till klarare skrivningar.

Vad som emellertid enligt Lagrådets mening måste beklagas är att lagen inte i förevarande sammanhang gjorts till föremål för en mer genomgripande omarbetning. Ett flertal paragrafer är tvetydiga eller i vart fall svårförståeliga och andra utgör upprepningar av innehållet i tidigare paragrafer.

Som ett exempel på det först angivna förhållandet kan anges 5 §. Dess ordalydelse ger upphov till tveksamhet. Den naturliga läsningen ger till resultat att andra styckets lokution ”också” visar på omständigheter som ger möjlighet för en förvärvare att uppbära garantibelopp i situationer som inte reglerats i första stycket. Detta medför då att motsatsvis den i första stycket angivna överlåtelsen av fordran skall ha skett före konkursbeslutet eller beslutet om rekonstruktion. Paragrafens föregångare (11 § i 1970 års lag) ger dock vid handen att överlåtelsen av fordran enligt första stycket kunde ha skett såväl före som efter det angivna beslutet. Vid sådant förhållande aktualiseras en annan läsning av andra stycket, nämligen att rätt till garantibelopp på i stycket angivna villkor rör inte endast det i första stycket angivna arvodet eller de angivna avgifterna utan varje slag av fordran som kan omfattas av garantin. Slutligen uppkommer frågan om ”förvärvaren” i första och andra styckena är densamme. Paragrafen skulle rimligen kunna klargöras med redaktionella ändringar.

Som ett exempel på det senare förhållandet vill Lagrådet peka på 25 §. I paragrafens andra stycke upprepas de förutsättningar för utbetalning av garantibelopp för fordran på uppsägningslön som redan anförts i 7a § som förutsättningar för att fordran skall omfattas av garantin. Konstruktionen med en uppräkningslista av negativa omständigheter följda av ytterligare villkor för utbetalning är inte heller den tekniskt mest lättlästa. En stringentare lösning vore att i den senare paragrafen hänvisa till den tidigare.

Lagrådet tar mot denna bakgrund fasta på den i remissen förutskickade utredningen med uppdrag att utreda möjligheterna att sammanföra konkurs och företagsrekonstruktion till ett samlat insolvensförfarande och vill nu endast uttala att i detta sammanhang lönegarantilagen bör ses över och moderniseras.

7 b §

Innebörden av den föreslagna 7 b § är att varken vid konkurs eller företagsrekonstruktion lämnas någon betalning enligt garantin för den del av en fordran på lön eller pension som enligt 5 kap. 2 § konkurslagen (1987:672) inte fått göras gällande i konkurs. Enligt Lagrådets mening skulle den angivna innebörden komma till tydligare uttryck med följande lydelse:

”Betalning enligt garantin lämnas inte vid konkurs eller företagsrekonstruktion för sådan del av en fordran på lön eller pension som enligt 5 kap. 2 § konkurslagen (1987:672) inte får göras gällande i konkurs.”

9 §

I paragrafen anges vissa begränsningar för betalning enligt garantin vad gäller belopp och tid. Den beloppsmässiga begränsningen knyter an till prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och avser, både vid konkurs och företagsrekonstruktion, bl.a. sådana fordringar som enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) är förenade med förmånsrätt i konkurs. Enligt Lagrådets mening kan paragrafen ges en betydligt enklare redaktionell utformning, förslagsvis enligt följande:

”För sådan fordran som är förenad med förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) och för fordran enligt 7 a § denna lag lämnas betalning enligt garantin vid konkurs eller företagsrekonstruktion för varje arbetstagare med ett belopp som motsvarar högst fyra gånger det prisbasbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring som gäller när beslut om konkurs eller företagsrekonstruktion fattas.

För fordran på lön eller annan ersättning gäller garantin för en sammanlagd anställningstid om högst åtta månader.

Fordran på ersättning för särskilda kostnader betalas före annan fordran.”

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 februari 2005

Närvarande: Statsministern Persson, statsråden Ringholm, Freivalds, Sahlin, Pagrotsky, Östros, Messing, Y. Johansson, Bodström, Karlsson, Nykvist, Andnor, Nuder, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin, Österberg, Orback, Baylan

Föredragande: statsrådet Karlsson

Regeringen beslutar proposition 2004/05:57 Lönegaranti vid företagsrekonstruktion